

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Libri XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

infiurgunt in mente cogitationes de modo eiusdem vindictæ: ex cuius grauitate, genus istud peccati iudicandum est mortale esse: nisi defectus plenæ deliberationis excuset, pro ut loco cit. attigit idem Toletus.

127. Secundum statum ira habet in ore, vbi parit clamorem, contumeliam, & blasphemiam. Clamorem quidem faciendo vt vocem extollamus, multa inordinate, & confuse iactantes; contumeliam vero iactando conuicia verborum in proximum, blasphemiam demum, iactando in Deum. Atq; de hac dictum est antea in lib. 18. tract. 2. De contumelia dicitur in sequenti libro 24. commodius, propter affinitatem quam habet cum detractio: ad hæc enim perinde affecta est ac rapina ad furtum vt ibidem traditur. De clamore illud tantum occurrit monendum quod ibidem Toletus habet: cum ex se veniale peccatum esse: fieri autem mortale ob scandalum.

128. Tertium denique statum ira habet in operis executione: qua ex parte generat rixam: quæ ex Diuo Thoma 2. 2. quest. 41. artic. 1. est quoddam bellum inter priuatas personas percutientes se mutuo ex ira; suoq; genere peccatum esse mor-

tale, patet: tum ex eo quod D. Paulus ad Galat. 5. eam numeret inter peccata carnis, quæ qui agunt regnum Dei non possidebunt: tum quia repugnat charitati & iustitiæ: vt pote spectans eo vt damnum corporale inferatur proximo. Aduerte tamen ex eodem D. Thoma ibidem: ex parte eius qui non est inuasor sed solum defensor, rixam nullum peccatum esse in illo, si non plus repugnet, aut lædat inuasorem quam necessarium sit ad se defendendum: neque ex odio inuasoris, aut ex ira inordinata id faciat; sed ex ordinato amore sui ipsius: quando quidem licitum est vim vi repellere cum moderamine, vt dicitur, inculpatæ tutelæ. Item peccatum solummodo veniale esse si in alterutro prædictorum, ipse modicum excedat. Quod si multum excedat peccatum erit mortale. Ex parte autem eius qui est inuasor, non datur excusatio à mortali: nisi illa communis ex defectu deliberationis, aut exiguitatis materiæ seu damni illati: qua ratione à mortali frequenter excusantur rixæ pueriles, & per consequens ab excommunicatione la-ta in Clerici percussorem.

DEO GRATIAS.

LIBER SEPTIMVS, ET TOTIVS OPERIS VIGESIMVS SECVNDVS.

IN QVO TRADITVR SPECIALIS RATIO iudicandi de peccatis, habito respectu ad sextum, & nonum Decalogi præceptum.

P R Æ F A T I O.

Hæc ratio continetur explicatione, tum actuum qui talibus præceptis prohibentur: tum peccati luxuriæ; tum etiam peccati gulæ, quod est ei affine. Complectetur ergo hic liber quatuor capita, quorum primum erit de actibus, qui prohibentur sexto præcepto, Non mœchaberis; secundum de iis, qui prohibentur nono, Non concupisces uxorem proximi; tertium, de peccato luxuriæ; & quartum, de peccato gulæ. De hac autem materia tractatur in Decreto Gratiani causa 32. & 36. per plures quæstiones: & in Decretalibus habetur titulus De adulteriis, & stupro. Tractatur etiam à D. Thoma 2. 2. quest. 153. & 154. & à pluribus alijs tum Theologis, tum Summularijs, tum etiam Catechistis: quorum nonnullos Sebastianus Medices commemorat in summa de peccatis, tit. 8. quest. 1. quibus accefferunt aliquot recentiores.

C A P. I.

De actibus prohibitis sexto Decalogi præcepto. Non mœchaberis.

S V M M A R I V M.

- 1 Actus prohibiti sexto præcepto Decalogi.
- 2 Cogitationum turpium excusatio à peccato ob defectum voluntarij.
- 3 Excusatio pollutionum nocturnarum ob eandem causam.
- 4 Ad quid teneatur puella cum opprimetur.
- 5 Contactus carnales sic de se indifferentes sunt, vt contingat plurimum peccata esse mortalia; & quanto contingat; & cuius speciei sint.
- 6 De his que sunt non carnales, sed honestæ delectationis causa, ac de his que sunt inter coniuges.
- 7 Iudicium de aspectibus turpibus quando sint, aut non sint peccata mortalia.
- 8 Iudicium de verbis turpibus siue prolatis, siue auditis.

Sexto Decalogi præcepto prohibetur, vt notatum est à D. August. quest. 71. in Exodum. non tantum adulterium: sed etiam omnis carnis actus voluntarius: siue sit copula, siue pollutio carnalis, siue actus ad copulam aut pollutionem carnalem disponens: hicq; rursus; siue sit exterior, siue interior, atque exterior; siue sit factum aliquod; nimirum libidinosus aspectus, aut contactus, puta osculum, aut aliud eiuſmodi; siue etiam aliquod verbum; vt sermo impudicus & cantilenæ lasciuæ. Interior vero; siue sit mentis, vt cogitatio libidinosæ: siue voluntatis, vt propositum committendi actum carnalem, & deliberata de eo complacencia. Nam ad actum etiam interiore libidinosum, prohibitio huius præcepti extendit, patet per illud Matth. 5. Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis. Ego autè dicto vobis, quod omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Patet adhuc ex eo, quod complacencia in imaginatione rei turpis, sit plane similis ei quæ contingit in eiusdem rei vſu, vt ostenditur à simili: quia ex imaginatione occisionis, vel crudelis tractationis inimici, afficitur quis eadè

ratione

ratione qua solet afficere, qui habens inimicum in sua potestate, ipsum male tractat. Vnde intelligitur similem quoque esse in malitia. Nec obstat quod simplex complacencia sit affectus inefficax: quia inde non impeditur rationem peccati, patet ex inuidia, qua peccatur dolendo de bono, & gaudente de malo proximi.

Excusatio à peccato transgressionis sexti præcepti.

SECTIO I.

2. **N**Otandum est autem pro praxi, in huiusmodi actibus rationem peccati cessare, si cesset ratio voluntarij. De quo late Salas 1. 2. tom. 2. tract. 3. disp. 6. sect. 1. & 2. Sufficit autem pro praxi quod nullum peccatum sit nisi voluntarium. Vnde intelligitur primo, à peccato excusari turpes cogitationes, quas aliqui patiuntur omnino contra voluntatem suam, ita ut nolint eas, nec præbeant eis occasionem, vacando operi, ex quo nascantur. Quamquam etiam vacando tali operi, (dummodo absit periculum consensus) excusatio esse potest, si idipsum opus sit de se licitum, ut est a. dir. confessiones, atque exercere ipsum incumbat ex officio, vel ex necessitate ad vitandum aliquod notabile damnum, ex eiusdem omissione incurrendum in persona, aut in bonis externis. Pro quo Ioan. de Salas in seq. sect. 7. varios auctores adfert. Vacando autem rei illicitæ, aut licitæ quidem, sed nullatenus necessarie, non censetur iusta deesse excusatio: quia nulli peccatum proprium debet patrocinari.

3. Intelligitur secundo, à peccato excusari pollutiones quæ in somno contingunt, nisi in vigilia procuratæ sint per cibos calidos, aut per potum vini meti, aut per turpes cogitationes voluntarias, aut per certam corporis compositionem in lecto, ex qua pollutio nasci solet. Vbi aduerte si talia fiant ea intentione ut ex pollutione delectatio carnalis habeatur, peccatum mortale committitur, voluntarie scilicet carnalem delectationem desiderando in sua causa. Sin fiant ob alium finem, neque ipsa sint de se mala, finisque bonus sit & honestus (qualis censetur releuatio ab aliquo morbo, vel liberatio à carnali stimulo) excusationem à peccato esse posse: non obstante periculo pollutionis; dummodo huic aduenienti non adhibeatur consensus. Qua de re Nauar. in Enchir. cap. 16. numero 17. nosque in sequenti cap. tertio, cum de mollicitate.

Intelligitur tertio, carnalem copulam per vim extortam excusari à peccato (adde & contingere sine violatione virginittatis, ut ex multis Patribus per aliquos Canones Gratianus, 32. quest. 5.) si persona quæ vim patitur non consentiat voluntate deliberata ad actum ipsum, neque in eam delectationem quæ sensu percipitur in tali actu. Vbi aduerte non requiritur ad istiusmodi excusationem, ut delectatio non sentiat in parte sensitua; quia id non est in hominis potestate, cum delectatio eiusmodi sit naturalis; requiri vero ut voluntas, sicut potest, cum sit libera, non consentiat deliberatè in eam.

4. An autem in puella quæ opprimitur, requiratur ut propriis manibus, aut clamoribus resistat, repellendo à se conantem opprimere, difficultas aliqua est. De qua Nauarri opinio est in Enchir. cap. 16. num. 1. eam non teneri manus iratas inicere in inferentem vim, nec clamore se defendere (et si non probet dictum Soti lib. 5. De iustitia & iure, quest. 1. art. 5. quod talis non teneatur manibus, aut aliis membris suis resistere) dummodo non componat se, accommodetque ad obsecrum actum.

Cæterum videtur rationi consentaneum requiri, ut clamet, si clamando possit violationem vitare, sine magno notabilique damno suo: quale contingeret si oppressor mortem ei minaretur, si clamet. Idem iudicium est, si nihil proficeret clamando, ut existens in syluâ, ubi ex clamore nullum auxilium sperare potest: aut si ex nimia verecundia clamare non audeat. Similiter ut propriis manibus, aliisque corporis partibus resistat, neque vilo modo componat, accommodetve se ad turpem actum illum, requiri (nisi verecundia nimia, aut iustus timor damni notabilis, puta mortis, infamie, aut amissionis honorum omnium excuset) merito videtur: quia per talem resistentiam debet se munire aduersus periculum consentiendi in turpem actum; ac tenetur quantum potest impedire proximum, ne flagitium perpetret. Siue

hoc enim siue illud negligere sine proprio notabili damno, vnde excusationem à peccato habere valeat, nulla ratione appareat.

Porro pari studio à puella vitandi sunt contactus, per se impudici: quos patiendo, exponitur perinde periculo pollutionis, ac eos agendo: non enim tantum actiuus, sed etiam passiuus contactus impudicus, illam proximè excitat; ideoque vitandus est sub mortali iuxta post dicenda.

De osculis, & aliis contactibus turpibus.

SECTIO II.

5. **N**Otandum est præterea quoad actus præuios ad opus carnis, nempe quoad oscula, amplexus, ceterosque tactus turpes; eos non quidem semper, ut plurimum tamen, esse peccata mortalia.

Quod qua ratione accipi debeat, sequentibus propositionibus declaratur.

Prima est: Tales actus esse ex suo genere indifferentes. Ratio est: quia consistunt in sensus functione, quæ tantum ex fine in quem usurpatur, bona est vel mala: ita ut nihil obstat quin sint liciti, si fiant non quidem affectu concubitus illiciti, sed ad testandam signo externo benevolentiam secundum honestam patriæ consuetudinem; aut certe ob necessitatem, qualis est medicationis infirmis; aut ob aliquam aliam rationabilem causam: neque deprauatur circumstantia aliqua mala: prout deprauari contingit, si non feruetur decorum, aut detur scandalum, sicut dari potest ab Ecclesiasticis, maxime à Religiosis, osculante feminam, etiam tantummodo ad amicitiam erga eam testandam. Quod si iidem tactus fiant prava intentione (quod vnus probabiliter suspiciens in altero, tenetur ex charitate eisdem contactus quantum commode potest declinare) peccata sunt mortalia aut venialia, eadem ratione qua intentio ipsa prima fuerit mortaliter, aut venialiter mala: prout deduci potest ex dicto illo Domini Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam (intellige extra matrimonium) iam mæchatus est eam in corde suo.

Secunda propositio: Oscula, amplexus, aliæ id genus actus, quos coniugium non cohonestat, si deliberate fiant, animo oblectandi se carnaliter, seu potiundi venerea delectatione ex eis consurgente, peccata sunt mortalia. Ratio est: quia tales actus cum tali delectatione ordinantur natura sua ad concubitum tanquam ad finem, prout patet: tum ex eo, quod bruta eiusmodi tactibus utantur cum se ad coitum præparant: tum ex eo, quod natura in iisdem tactibus voluptatem apposuerit sicut in coitu: illique ad instar huius, immutent corpus, ipsumque delectent. Iam vero finis malus, malitia sua inficit media ad ipsum ordinata. Cum igitur concubitus extra matrimonium malus sit mortaliter, tactus quoque ad eum ordinati erunt mortaliter mali. Ita sentientes auctores magno numero refert Thomas Sanchez lib. 9. De matrimonio, disput. 46. num. 7. Et ad confirmationem facit, quod Apostolus ad Galat. 5. vers. 19. inter peccata quæ excludunt à regno cælorum ponat impudicitiam: quæ, ut habet D. Thomas 2. 2. quest. 154. art. 1. ad 5. pertinet ad actus circumstantes actum venereum, quales sunt oscula, tactus, & alia huiusmodi.

Locum habet autem hæc propositio in eius generis tactibus, siue ij fiant circa partes secretiores corporis, sintque de se impudici siue circa alias quascumque, nec sint de se impudici. Id quod Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 11. attingens; addit habere locum iuxta doctrinam D. Thom. & interpretum ipsius quæcumvis quis tales actus usurparet circa personam quam desiderat aut sperat accipere in coniugem, si nondum accepit. Porro in istiusmodi peccato non contingit (sicut in aliis pluribus) excusatio à mortali per materiam leuitatem. Ratio est, quia omnis voluptas venerea extra matrimonium captata, ordinatur de se ad finem mortaliter malum, puta fornicationem; quæ in talem voluptatem influit malitiam suam, tanquam finis in medium ordinatum ad ipsam. Vnde cum in fornicatione non detur modicum excusans à mortali, neque datur in eadem illa voluptate. Ad cuius argumenti vim intelligendam, aduerte voluptatem veneream dependere ex motu quo substantia seminis incallescens ex commotione spirituum genitalium descendit ad

partes obscenas: qui descensus suapte natura ordinatur ad actum generandi, mediante seminis effusione, mortaliter (si per maius onium non coonestetur) malum, tanquam fornicarium.

Tertia propositio: Quando tactus, amplexus, aliaque id genus, ordinantur ad illicitum concubitum, sunt in confessione aperienda cum suis circumstantiis, tanquam peccata pertinentia ad eandem speciem, ad quem pertineret concubitus inter personas flagitium eiusmodi consummantes; nempe ad incestum, si sint personarum sanguine iunctae; si sint Deo per votum castitatis dicatae, ad sacrilegium: & sic de ceteris. Cum enim libidinosus tactus est sui ipsius ad mollietatem; cum vero bestiae, ad bestialitatem. Hęc propositio (pro qua multos refert Ioan. de Salas 1. 2. tom. 2. tract. 3. sect. 22.) ex eo patet: quod tales actus hoc ipso, quod ordinantur ad carnalem copulam, malitiam eius participant tanquam derivatam ex fine ad media. Cæterum circa eandem ac cæteras propositiones notandum est, id quod loco cit. à num. 10. Sanchez authoribus allatis habet: tactus de se impudicos, *quales sunt partium verendarum, aut verendis proximarum*, vsurpatos sine necessitate, nunquam excusari à mortali: vt nec fornicatio excusatur. Ratio, quia præter indecentiam, coniunctum habent periculum maximum fornicationis: cum ex natura rei tendant ad delectationem veneream, illamque valde excitent. De eo autem quod ille subiungit locum esse excusationi ex materiae paritate in nonnullis actibus: eius generis, si careant tum desiderio delectationis venereæ, tum periculo consensus in illam. De eo inquam, quidquid sit in speculatione, dubium non est in praxi, quoslibet tales esse improbandos, ac curandum serio ne transeant in consuetudinem, quæ vix caret periculo inducendi in mortalem consensum: & qui amat periculum peribit in illo, Ecclesiastici 3. Cui periculo maxime obnoxius esse iudicandum est ille, qui ex ea experientia, quam de sua infirmitate habet, nouit consensum turpitudinis venereæ se trahi solere oblatu eiusmodi occasione.

6. Quarta propositio: Quando tactus, amplexus, &c. sunt non libidinosi, sed honestæ delectationis causa inter personas aliquas, de quibus nequit suspicio esse turpitudinis, non sunt peccata, *saltem mortalia*. Hęc est Caietani in summula, verbo Impudicitia, & Nauarri in memorato num. 11. vbi excusat eos qui causa honestæ cuiusdam delectationis (ex amore scilicet suauiter tenere ætatis, ad eum modum quo solent nutrices infantulos) tangunt, osculantur & amplectuntur pueros, aut puellas, cognatos aut cognatas. Verum tamen quidquid item sit in speculatione, id in praxi videtur cauendum ob periculum vltioris consensus in libidinosam delectationem, vel etiam in pollutionem; ratio habita alicuius temperamenti & dispositionis corporis.

In cuius rei gratiam aduerte prædictos actus etiam si proueniant ex honesta amicitia (vtpote fundata in consanguinitate & affinitate, aut etiam in aliqua societate, seu vitæ instituto laudabili) non coerceri tamen termino eiusdem amicitia, fouendo coniunctionem animorum, sed vltius ceteris desiderium coniunctionis corporum, ad perceptionem voluptatis venereæ, posita in seminis resolutione; ad quam talis actus tanquam dispositiones & præambula tendunt natura sua: vt patet ex his quæ in bestiis contingere notantur. Pro maiore autem intelligentia aduerte amplius, duplicem ex prædictis actibus delectationem posse prouenire: vnam libidinosam, quæ sentitur in carne cum spirituum generationi subseruientium commotione circa partes libidinosas: alteram qua proprii vel alieni corporis tactus placet ob solam proportionem, & naturæ conformitatem rei tactæ, cum organo tangendi: hæcque est cui conuenit honestam esse posse: non autem illi, nisi per matrimonium cohonestetur.

Quinta propositio: Si coniuges, tales tactus inter se exercent delectationis tantummodo causa peccant solum venialiter. Ratio est: quia concubitus ipse ad quem illi referuntur, inter coniuges (quod Sanchez authoribus magno numero in eam sententiam citatis tractat in præcedenti disput. 11.) non est peccatum plusquam veniale: quantumcumque fiat carnalis delectationis solum causa: quia malitia eiusmodi tantum est peruersionis finis: quia coniugalis copula prin-

cipaliter exercentur propter delectationem, quæ adiuncta est illi vt quid accessorium. Quale exercitium aduerfatur quidem rectæ rationi: non tamen adeo grauitur, vt sufficiat ad mortale: præsertim cum id ipsum non obftet quin copula ipsa contineatur limitibus matrimonij: ac de se ordinetur ad prolis generationem.

Iam allatam propositionem posse etiam locum habere in sponso, & sponsa de futuro (nisi sponsalia essent conditionata, necum impleta esset conditio) ex eo doceri videtur, quod etsi copula non fit eis licite pro illo statu, licitum est tamen vti præambulis: quia sicut matrimonium cohonestat copulam: ita sponsalia (quæ matrimonij initium sunt) cohonestare debent tales tactus: præsertim cum per illos amor foueatur in ordine ad matrimonium in eundem: atque contractus de futuro matrimonium sponsalium nomine significatus, det ex natura rei facultatem ad actiones ordinatas ad coniugalem copulam. Id quod à Caiet. traditum 2. 2. quæst. 154. art. D. Nauar. commendat in Enchir. cap. 16. num. 12. plurimiq; sequuntur relati à Ioanne de Salas in memorata disp. 6. sect. 26. Sed vt Nauar. ipse admonet, requiritur vt in vltimo eiusmodi præambulorum cautela sufficiens adhibeatur, ne inde contingat pollutio aut periculum probabile incurrendæ, aut in illam consentiendi, aut etiam in copulam coniugalem ante matrimonium re ipsa contractam. Quando enim est tale periculum, tactus semper sunt illiciti inter quoscumque sunt, & quoniam raro contingit tale esse, quando sponsus & sponsa in secreto loco se osculantur, tangunt & amplectuntur, valde expedit tales opportunitates eis non permittere, donec matrimonium contraxerint, vt idem Nauar. merito addit. Quæ eadem aliis adhuc citatis habet Sanchez in lib. 9. de matrim. disput. 46. quæst. 4.

Addens inter cætera, num. 52. quod etsi amplexus & oscula habita inter sponsum & sponsam, in signum tantum benevolentia ac sine periculo pollutionis, non sint peccata plusquam venialia: tactus tamen impudicos, seu partium verendarum, aut eis proximarum, inter eosdem peccata esse mortalia: quia cum proximi sint copula, illis tantum licent, quibus copula tunc temporis licet, hoc est, solis coniugatis: quandoquidem talis suapte natura ordinatur ad seminis effusionem, illicitam extra matrimonium quidquid de eo facta sit promissio: sicut illicita est acceptio rei alienæ invito domino: etiam si hoc de illius venditione facta sit promissio. De quo Ferdinandus Rebellus De oblig. iustitiz par. 2. lib. 3. quæst. 19. sect. 2.

Aduerte obiter quod habet de Salas in fine sectionis 16. sponsam de futuro non teneri ex iustitia permittere sponso supra dictos tactus licitos, neque eos facere ipso poscente quia promissione sua obligauit se tantum ad matrimonium suo tempore contrahendum.

De aspectibus turpibus.

SECTIO III.

Idem esse de aspectibus, ac de tactibus turpibus iudicium ferendum, quoad rationem peccati, est quidem multorum sententia quos refert Sanchez in lib. 9. De matrimonio disput. 46. quæst. 2. Sed videtur diuersitas agnoscenda, sicut etiam Sanchez ipse agnoscit cum Caietano in verb. impudicitia & in verbo Delectatio, §. Secundum an delectatio: & in tom. 1. opuse. tract. 4. dub. 3. & cum Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 11. ac nonnullis recentioribus. Cum enim turpis tactus suapte natura ordinatur ad carnalem copulam, consensus in illorum delectationem sensibilem, est quasi inchoatio quædam copulæ, & est consensus in delectationem de eadem. Turpes aspectus vero, cum ad veneream non adeo ordinantur (constat enim non excitare tanto pere ad talia appetitum sensitium, quanto pere tactus turpes excitant) non debent tam facile, quam illi de mortali damnari. Pro quo de Salas in præced. sect. 23. nu. 153. multos citat.

Cæterum pro praxi videtur propositiones hæc tenendæ Prima. Turpes aspectus, si vsurpentur ad delectationem veneream, peccata esse mortalia eiusdem speciei, cuius est ipsum opus venereum. Hęc patet ex dicto Domini Math. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Vnde confitendo de illis, exprimeret oportet circumstantias, perinde ac de operibus

confitendo

confitendo, sicut in præced. sect. 2. propos. 3. dictum est de tactibus turpibus.

Secunda. Eisdem quoque usurpatis ob solam curiositatem, cum fuerint valde turpes (vt cum sine vrgenti necessitate vir aspicit verenda foemina vel contra) censeri peccata mortalia. Ratio est: quia valde aduersantur naturali honestati: vnde ex Genesi cap. 3. primi parentes quantumvis matrimonio coniuncti, statim ac cognouerunt se nudos esse, confluunt folia ficus, & fecerunt ibi perizomata, consulentes scilicet pudori. Deinde quia illi valde periculosi sunt: vt pote valde efficaces ad prouocandum veneream libidinem, vt constat ex Dauide viro alioqui sanctissimo, qui inspecta muliere nuda lauante se, ita in illius concupiscentiam exarlit, vt nullo Dei timore reuocaretur à flagitio non tantum adulterij, sed etiam homicidij, ex lib. 2. Regum cap. 11. Et ratio est: quia talis aspectus facit vt phantasia apprehendat rem aspectam, non solum vt delectabilem visui, sed etiam vt delectabilem tactui carnali, ex qua phantasia imaginatione, affectus ad carnalem delectationem sequitur naturaliter, commotioque spirituum, & ex ea descensus feminis ad partes obscenas, & rebellio in iisdem. Adco vt curiosi aspectus sollicitate vitandi sint tanquam facile perducentes ad lapsum. Quod expertus Dauid, in Psalm. 118. orat: Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Et S. Iob, vir perseuerans in innocentia sua pepegit foedus cum oculis suis, ne vnquam cogitaret de virgine, ex eiusdem historia cap. 21.

Tertia propositio. Partium non verendarum aspectus, si ob solam curiositatem fiant absque desiderio voluptatis venereæ, aut periculo notabili consentiendi in eam, non esse peccata de se mortalia. Ratio est: quia turpitudine illorum non est tanta de se; nec illi tantopere de se ad veneream libidinem incitant, vt militia mortalis suo genere esse, censeri debeant. Vnde intelligitur quid iudicandum sit de iis qui consentunt se aspectus turpes habuisse; aut occasionem habendi aliis dedisse: siue intentione tamen consentiendi in veneream libidinem siue suam siue alienam. Nimirum eos non excusari à mortali, si nihilominus periculum talis consensus aduerit siue in ipsomet. Nam Ecclesiast. 3. Qui amat periculum, peribit in illo siue in aliis, cum quis dans alteri occasionem talis ruinae, vacando rei quæ nec necessitatem, nec pietatem habet, peccet contra charitatem in re notabili. Pro quo videnda sunt de scandalo actiua tradita in præced. lib. 14. in priore parte cap. 4.

Atque hinc ratione periculi, ille qui coeuntes coniuges aspiceret tantum ex curiositate, mortaliter peccaret ob vehementem incitationem ad libidinem, natam inde sequi. Item eadem de causa mortaliter peccaret coniuges coeuntes in loco publico. Item; ob eandem rationem mortaliter peccaret vir qui foeminam nudam curiose aspiceret, aut foemina quæ virum. Quod si vir virum, aut foemina foeminam taliter aspiciat, minor quidem indecentia est: potest tamen mortale esse ratione consensus in voluntatem vel in actum turpem, vel ratione scandali.

Aduerte autem periculum quod in hac re non est de se notabile, censeri posse notabile respectu aliquorum infirmorum. Et ita licet demus quod Sanchez habet in cit. disput. 46. num. 27. non esse mortale si vir respiciat virum nudum, aut foemina foeminam nudam, neque (quod idem in num. 31. addit.) mortale esse aspiceret brutorum concubitum, vel partes ipsorum foedas turpiter commotas; tamen vtrumque negandum est, si adeo vehemens fuerit aspicientis propositio ad libidinem, vt inde venerea delectatio in ipso redundet.

Cuiusmodi infirmitate, cum ex mala educatione prauaque consuetudine plerique hodie laborent, non sunt tales aspectus à Confessario facile tolerandi, tanquam excusato à peccato mortali ex matris leuitate; vt nec peccatorum nudationes in foeminis, per quas præbent iisdem infirmis occasionem ruinae: nam estio eiusmodi nudationes non sint de se mortaliter male (quod declarat Ca. et. 2. q. 169. art. 2. ad 1. dub. 11. pers. ad obiectionem autem, &c.) nihilominus tamen usurpato earum cum tam graui proximi periculo ac damno, non potest (nisi forte per ignorantiam inculpabilem, aut iustam aliquam necessitatem) à mortali excusari. Id quod Caiet.

non negaret: cum ibid. addat, quod vbi talis nudationis consuetudo non est, ea inlibèda sit, ac cito extirpanda ne crescat: quoniam habenda est ratio ne animi iuuenum mollescant.

De verbis turpibus.

SECTIO IV.

DE grauitate peccati quod committitur loquendo, aut audiendo, aut scribendo turpia verba iudicandum est, sicut de grauitate illius quod committitur aspectu turpium: nempe ex adiuncta voluptate venerea notabili, aut eiusdem notabili periculo mortale esse. Contingens autem ex sola animi leuitate, & vani tantum cuiusdam solati gratia, percepti ex artificio dicendi, sine affectu delectationis venereæ peccatum esse tantum veniale, nisi ipsum aggrauetur circumstantia scandalum mortalis; vt fieri potest quando praesentes propensi ad libidinem, ac in se debiles, & verba sunt valde impudica. Atque istud quod dicitur de vsu verborum turpium, dicendum est eadem ratione de nutibus & gestibus atque cantilenis turpibus.

Agit aliis citatis Sanchez plenius de his in memorata disput. 46. quaest. 3. sed cum sit res ex se satis clara, sufficit addere pro praxi, quæ ex iisdem ipse bene infert. Primum est: excusari à mortali eum, qui simulate praesertit letitiam, etiam ridendo, dum turpia dicuntur, aut gestibus insinuantur, ne inurbanus habeatur, aut de hypocritis damnetur, aut scōmatis laceatur, interea carens omni venerea delectatione notabili, ac illius periculo. Non excusaretur tamen à mortali si in eo, ipse esse causa cur alij mortaliter peccarent, aut exponerentur probabili periculo peccandi mortaliter; vt si praesertit authoritatem ipsi verbis aut gestibus turpibus, ita vt eis tanquam coonestatis risu ipsius, iisdem alij se carnaliter oblectare non dubitent. Nec etiam excusatur si propterea rideat, quod existimari velit de ditis venereæ turpitudinis; & ea de causa laudari ac magnificari: quoniam de re mortali gloriam querere peccatum est mortale ex doctrina quam tradit Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 12.

Secundum est: peccatum mortale esse, comœdiis interesse, in quibus res turpes representantur, aut modus representandi est turpis: si quidem audiantur ob carnalem delectationem inde prouenientem, aut ob curiositatem quidem solam, sed coniunctam cum periculo notabili consentiendi in eiusmodi delectationem, aut certe cum scandalo: vt contingere potest maxime Ecclesiasticis; qui eo praesertim nomine prohibentur talibus nugis interesse De consecr. dist. 5. cap. Non oportet, 2. & de vita & honest. Cleric. cap. Clerici, 2. Multo vero magis peccare censendi sunt qui tales comedias aut componunt, aut exhibent, cum sint causa ruinae multorum. Nec refert quod eam non intendat: quia dant ei sufficientem causam.

Tertium est: pari ratione peccare mortaliter cantantes aut audientes cantari cantilenas, plenas lasciuia ad veneream prouocantibus. Quartum est: idem esse dicendum de pingentibus imagines lasciuas, vt iocinam detectis verendis aut velo transparente operitis. Quintum est: lectio nelibro- rum tractantium de turpibus amoribus, peccatum mortale committi si in ea intendatur voluptas venerea, consurgens ex apprehensione rerum turpium, de quibus iisdem libri tractant: aut si non intendatur quidem voluptas venerea, fiatque lectio ex curiositate tantum; sed cum probabili periculo consentiendi in talem voluptatem enascentem. Ob quod periculum in regula 7. Indicis editi iussu Concilij Trident. omnino tanquam inuehentes bonorum morum corruptionem prohibentur libri, qui res lasciuas & obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent, atque iisdem tum legi tum haberi prohibeatur sub mortali in bulla Pij IV. eidem Iudici præfixa. Permittuntur tamen in eadem regula, antiqui ab ethnicis conscripti ob sermonis elegantiam & proprietatem: sed cum restrictione vt pueris

nulla ratione prælegantur.

**

*

CAPVT II.

De actibus prohibitis nono Decalogi præcepto, Non concupisces uxorem proximi sui.

SVM MARI VM.

9. Concupiscentia rei venerea prohibita nono præcepto, est in appetitu sensitiuo mortaliter mala, per consensum voluntatis in eam.
10. Cogitationis seu delectationis morosa tres modi.
11. Peccata, quæ contra nonum Decalogi præceptum committuntur, matrimonio non obstante.
12. Explicatio difficultatis de delectatione orta ex cogitatione copula coniugalis, siue peccatum mortale, siue in coniugibus siue in sponsis de futuro, siue in viduis.
13. Consensus in concupiscentiam rei venerea cum est efficax, peccata constituit diuersæ speciei: non item cum est solummodo simplex complacentia.
14. Id illustratur exemplis, ac quadam specialiter notantur de habente votum castitatis.

9. **N**ONO Decalogi præcepto, Non concupisces uxorem proximi tui; explicite quidem, vt hæc verba fati indicant, tantum prohibetur concupiscentia rei venerea; sed implicite prohibetur quoque concupiscentia voluptatum earum quæ tandem veneream excitant: vt crapula, iuxta illud, quod Ezechielis cap. 16. vers. 49. in causa iniquitatis Sodome ponitur saturitas panis; itemque ebrietas, iuxta illud ad Ephes. 5. Nolite inebriari vino in quo est luxuria: vnde nobis propositum est in sequenti cap. 4. dicere de peccato gulæ (cuius speciei sunt crapula & ebrietas) per respectum ad ipsum præceptum nonum Decalogi.

Sciendum est autem concupiscentiam voluptatis venereæ, alteriusve illicitæ duplicem esse; vna enim est solius voluntatis complacentia, quæ hoc præcepto non prohibetur proprie, quia sexto præcedenti iam est prohibita: sicut quinto voluntas occidendi, & septimo voluntas furandi, altera vero est appetitus sensitiui concupiscentia, quæ hic prohibetur proprie. Nam sicut præcedentibus præceptis ostenditur quomodo voluntas humana debeat actus exteriores dirigere: ita duobus postremis ostenditur quomodo eadem voluntas debeat gubernare appetitum ipsum sensitiuum. In quo quamuis ratio peccati non habeat locum quatenus vsum rationis præuenit, tamen quatenus subiacet imperio voluntatis (iuxta illud Genes. 4. Sub te erit appetitus eius & tu dominaberis illius) in concupiscentiis ipsius peccatum mortale non minus esse potest, quam in exterioribus actionibus: nimirum per voluntatis in eas consensum, qui hoc nono, & sequenti decimo præcepto prohibetur per verba. Non concupisces: quorum proinde idem est sensus, ac illorum quæ habentur Ecclesiastici 8. Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.

Modi quibus peccatur contra nonum præceptum Decalogi.

SECTIO I.

10. **S**OLET autem eiusmodi peccatum à Theologis vocari cogitatio aut delectatio morosa. Contingit vero tribus modis. Primus est, quando ratio animaduertit appetitum sensitiuum versari circa rem illicitam, & voluntas id approbat; tuncque vocatur cogitatio & delectatio morosa positua, & aperte peccatum est mortale, quando illud, circa quod appetitus ipse versatur, res est mortaliter illicita. Quam esse communem Theologorum opinionem testatur Nauar. in Ench. cap. 11. num. 9. Eos magno numero refert De Salas 1, 2. tomo 2. tract. 3. disp. 6. sect. 4. num. 45. Probaturo vero, tum per cap. Hinc etenim, §. Ponderosus, distin. 49. congruenter verbis Domini, Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo. Tum etiam ratione, quia sicut peccatum est, exhibere membra exteriora seruire immunditiae, ex cap. 6. Epistolæ ad Rom. vers. 19. ita etiam est exhibere appetitum sensitiuum seruire immunditiae, præsertim cum idem appetitus, efficacius quam membra, promoneat voluntatem.

Secundus modus est, quando præluce in intellectu voluntas huiusmodi illicitos motus appetitus sensitiui aduertit, nec repellit: etiam si eos non approbet expresse: Etenim vt peccatum est illum approbare. sic & illum non impedire cum possis, ac teneris; perinde scilicet peccatum est gubernatori, vt nauem submergere, sic & submerfionem illius non impedire cum possis, & teneatur. Tale peccatum autem vocatur cogitatio morosa negatiue. Quod vt sit mortale, tres conditiones requiruntur. Prima est: vt homo non obiter sed plene aduertat illud quod mente versatur, esse malum legi Dei contrarium: ita vt semiplene tantum (& multo magis nullaratione) ad id animaduertens etiam si per integrum diem (ex Caiet. in verbo Delectatio, sub initium, & Nauar. in Ench. cap. 11. num. 9.) perseueret in eiusmodi cogitatione, non censetur peccatum mortale committere: præsertim si omnino reiectisset, aduertens illius malitiam. Secunda conditio est, vt quis possit reprimere tales motus: nam si non possit, sufficit conatum ab eo adhiberi ad explorandum, an reprimere possit nec ne: ac comperto quod nequeat, censetur pati eisdem motus, non autem agere. A quibus nihilo minus abhorre oportet, monente Sapiente Ecclesiasti. cap. 21. Quasi à facie colubri fuge peccata. Tertia conditio est, vt eos ipsos motus reprimere teneatur: prout tenetur cum ad est periculum ne voluntas eis consentiat. Cum nostro conatu autem in ea re, necessarius diuini auxiliij concursus est humiliter implorandus, per illud Psal. 6. Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: aut illud Isaiæ 38. Domine vim patior, responde pro me aliquid veniale. Cætera ad hunc eundem modum spectantia, nota esse possunt ex dictis in præced. lib. 11. cap. 5. & lib. 15. cap. vlt. obseruat. 6.

Tertius modus est quando quis delectationem desiderat sub conditione licita, delectaturque interea. Quamuis enim desiderium non sit tunc illicitum: delectatio tamen consequens, est plane illicita: vt cum quis cogitat si illa mulier non nupsisset, acciperem illam in uxorem, & interea delectatur in illius concupiscentia. Ratio est, quia desiderium quidem admittit conditionem, cum futura etiam, & absentia desideratur: sed delectatio est de se absoluta, ac sine vlla conditione: cum homo non nisi de presenti delectetur. Eadem ratio est, cum vidua cogitat de actibus coniugij præteritis, vel maritus de uxore absente. Quamuis enim liceat desiderare huiusmodi actus matrimonij absentes: tamen si conflurgat delectatio, non quidem absens, sed iam præsens in appetitu, oportet illa reuocare tanquam alienam ab honestate coniugali; prout docuimus in cit. cap. 5. regula 6. & late tractat Sanchez in lib. 9. De matrimon. disp. 44. & 47. Ex quo pro praxi de peccatis quæ non obstante matrimonio contra nonum præceptum committuntur, addenda sunt nonnulla, si prius obiter monuerimus posse aliquos ab eiusdem præcepti transgressione mortali excusari per ignorantiam probabilem: propterea quod concupiscentiæ per ipsum prohibita malitia, naturali ratione difficulter cognoscitur: prout satis indicant illa D. Pauli verba ad Rom. 7. Concupiscentiam nesciebam, nisi diceret lex: Non concupisces. Quocirca si quis vel retinuit turpes cogitationes, vel delectatus est in eis, existimans non esse peccatum mortale, sique sciuisset esse, nullatenus censisset, excusatur à peccato mortali. Postquam tamen admonitus est, desistere tenetur sub peccato mortali.

De peccatis quæ contra nonum Decalogi præceptum committuntur, matrimonium minime obstat.

SECTIO II.

MATRIMONIUM spectari potest, vel vt præsens vt in coniugibus; vel vt præteritum, vt in viduis; vel vt futurum, vt in sponsis de futuro. Non obstante igitur matrimonio, contra hoc præceptum peccat mortaliter coniux, qui in actu coniugali delectatur carnaliter in alterius viri, aut feminae cogitatione, qua cogitat se ei copulari. Ita habetur ex D. Anton. 3. par. tit. 1. cap. 20. §. 1. & ex Syluestro in verbo Debitum, quæst. 2. Ratio vero est, quia egreditur in eo limites matrimonij; & ideo peccatum luxuriæ committit eius speciei, cuius esset illud quod committeret si carnaliter copularetur cum persona taliter cogitata: actus enim internus & externus eiusdem speciei sunt, cum tendunt ad idem obiectum, neque ex circumstantiis est varietas.

Quamuis

11. Quamuis autem magna difficultas sit; An mortaliter peccent coniuges qui morose delectantur in copula cogitata tanquam presenti, dum absentia aut locus, vel tempus non patitur eam exerceri (de qua re in vtramq; partem Sanchez lib. 9. De matrimonio, disput. 44. quæst. i. authores refert magno numero) negantem tamen ut bona ratione fultam, tenere possumus sicut tenuimus in memorata regula sexta. Neque enim grauior est culpa in coniugibus de copula coniugali cogitare ob delectationem carnalem, quam copulam ipsam actu exercere ob eandem delectationem solam. Istud autem non est peccatum plus quam veniale, quia non habet de se aliam peruersitatem, quam finis indebiti: nempe quod pro fine actus, statuatur id, quod tantum est illi accessorium. Quo argumento probari pariter potest, quod multis pro se citatis asserit de Salas in seq. sect. 25. nimirum aspectus, amplexus oscula, & colloquia à coniugibus inter se usurpata ad captandam voluptatem veneream absque animo perueniendi ad copulam, non esse peccata mortalia; nisi interueniente notabili periculo pollutionis aut consensus in eam, quo casu culpa esset mortalis ex circumstantia mortali: vt pote repugnante fini matrimonij, qui est liberorum susceptio ad conseruationem generis humani. Etenim quia pollutionis voluptas ingens est: & incommodis vacat: ea aliquatenus concessa, negligenter à plerisque coniugatis carnalis copula, præsertim ab iis qui liberos nutrire aut collocare nõ sine molestiis magnis possunt. Porro nequaquam videtur negandum, quin peccatum sit mortale nondum coniunctos matrimonio delectationem veneream captare cogitatione copulæ quam habituri sunt tempore matrimonij. Tum quia eiusmodi cogitatio non habet rationem præambuli ad celebrationem matrimonij, cum intus latens & occulta, ad fouendum mutuam ac reciprocam amorem non sit accommodata. Tum etiam quia licet illa sit de relicta futura: nihilominus tamen actus appetitus sensitiui ex eadem consurgens, est commotio præsens ordinata ad habendam de præsentem copulam (cuius illa est quedam inchoatio) quam habere non licet nisi matrimonio constante. Ob quam etiam rationem peccatum est mortale in viduis si admittant delectationem veneream ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij. Quæ doctrina est Nauarri in Enchirid. cap. 16. num. 9. & 10. eamque recentiores sequuntur quos Sanchez refert in citata disput. 47. num. 4. & 7. Beneque in sequen. 8. monet pro solutione argumentorum contrariorum: licitam quidem esse complacentiam voluntatis de talibus actibus licitis, quod ij vel habendi sint, vel habiti sint suo tempore; illicitum esse tamen eiusdem voluntatis consensum in delectationem sensitiuam: quæ contingens cum præsentem commotione carnali, nõ ordinatur ad futuram aut præteritam copulam licitam: sed ad præsentem illicitam: vt pote quam matrimonium præsens non cohonestat.

Modus quo peccata contra nonum Decalogi præceptum commissa, diuise sunt species.

SECTIO III.

13. Difficultas autem hic occurrit; An peccatorum quæ contra nonum ipsum præceptum committuntur sint plures species. Cui vt satisfaciat paucis, relicta longiore tractatione videnda apud memoratum de Salas sect. 6. notandum est consensum id rei venereæ concupiscentiam, quæ nono præcepto prohibetur, duplicem esse posse, iuxta antedicta lib. II. cap. 3. docum. 2. Vnum efficacem; qui est cum affectu perpetrandi opus illicitum concupitum; alterum inefficacem; qui est simplex complacentia de opere illicito concupito. Si ergo peccata quæ contra nonum præceptum committuntur sint consensus efficaces, diuersæ sunt eorum species, perinde ac operum illicitorum, quæ dant eis suam malitiam, prout in eodem documento expositum est. Vnde si quis appetitui concupiscenti vxorem alienam aut consanguineam cõsensit: optando talis concupiscentiæ adimpletionem, nõ confiteatur sufficienter dicendo se consensisse venereæ concupiscentiæ; sed exprimere tenetur adulterij vel incestus speciem, quam talis consensus accipit ex opere concupito, & sic de cæteris paulo post memorandis.

Si vero dicta peccata sint simplices complacentiæ, sine vl-

lo affectu ad opus; omnia sunt vnius speciei, cum sint eiusdem malitiæ: vt pote oppositæ vni tantum virtuti castitatis, ac eodem modo: nimirum per turpitudinem veneream in qua absolute versantur: sicut quæ vltimè peccatis operum venereorũ: quæ castitati ita opponuntur, vt vel oppositionis modus sit diuersus; vt patet in fornicatione, & in peccatis contra naturam, nempe mollitie, Sodomia, & bestialitate; vel adhuc alteri virtuti opponantur, vt raptus adhuc opponitur iustitiæ pietatis paternæ; adulterium, iustitiæ fidei coniugalis; incestus, iustitiæ pietatis debitæ sanguine iunctis, & sacrilegium, religioni. Sicut igitur simplex complacentia venereorum non extenditur ad vsum venerei operis, ex quo in peccatis castitati contrariis oritur aggrauatio mutans speciem, ita neque ad illam extenditur eiusmodi aggrauatio, prout illustratur exemplis.

Nam que in simplici complacentia de raptu, solummodo notatur talis malitia contra castitatem, qualis est fornicationis: non item malitia contra iustitiam (sicut notatur in ipsorãptu) quia pro complacentiam eiusmodi, proximus in nullo læditur; vt nec per simplicem complacentiam de furto, quæ non extenditur ad rei alienæ usurpationem per quam peccatur contra iustitiam. Similiter simplex complacentia de actu carnali cum coniugata, est quidem contra castitatem, eadem ratione qua fornicatio; sed non est de se contra iustitiam: quia cum ad læsionem proximi non extendatur, iustitia non censetur instituta ad illius moderationem. Pari quoque ratione simplex complacentia de actu carnali cum habente castitatis votum, tantum est contra castitatem: non autem contra religionem, nisi vsurpetur in religionis opprobrium: non enim per eam, sicut per opus, committitur irreuerentia contra cultum Deo debitum: sed tantum turpitudinem contra castitatem: sicut nec per simplicem complacentiam de trucidatione Clerici peccatur per irreuerentiam contra cultum Deo debitum, sed solum per proximi odium.

Aduerte vero obiter eum qui habet castitatis votum absoluitum, si complaceat sibi in delectatione venerea, etiam sine affectu ad opus venereum, peccare non tantum peccato fornicationis, seu contra castitatem, sed etiam peccato sacrilegij & contra religionem. Ratio est, quia votum castitatis absolute emissum, comprehendit non solum opus externũ; sed etiam delectationem omnem contra castitatem: cum de hac emissum sit absolute & sine restrictione.

CAPVT III.

De peccato luxurie.

SVM MARI VM.

- 15 Luxuria dicitur cum generaliter, tum proprie; hocq; posteriore modo peccatum est genere suo mortale.
- 16 Quod luxuria peccatum sit capitale, & qua ratione ex ea oriuntur peccata quedam interna, sicut ipsius dicta.
- 17 Quæ ratio quadam externa.
- 18 Septem luxurie species, quæ peccata sunt suo genere mortalia, de quibus faciendâ est specialiter confessio.
- 19 Quid sit fornicatio, & quod sit peccatum suo genere mortale.
- 20 Duo casus in quibus actus fornicationis excusatur à mortali.
- 21 De concubinato tanquam continuata fornicatione, quod sit graue peccatum, & grauer puniatur in vtroque foro.
- 22 Quid stuprum superaddat fornicationi, per quod constituitur distincta species luxurie.
- 23 Obligatio quam stuprum habet coniunctam.
- 24 Quid sit adulterij, quidve malitiæ superaddat fornicationi.
- 25 Quomodo Confessarius debeat se gerere, quando proles suscipra est ex adulterio.
- 26 Quid sit incestus, & quam malitiam superaddat fornicationi, exprimendam in confessione, tanquam circumstantiam mortaliter aggrauantem.
- 27 Eiusdem grauitatis varietas, & quando in confessione sit exprimenda.
- 28 Quid raptus fornicationi superaddat.

- 29 Corollaria de eadem re.
- 30 Raptum genere suo peccatum esse mortale: ad quod confirmandum referuntur pœnae, quibus is à iure puniatur: præsertim nouo Concilio Trident.
- 31 Quomodo sint eadem pœna accipiendæ.
- 32 Quid sit sacrilegium prout luxuriosa species: & quot modis contingat.
- 33 De sacrilegio quod committitur vsu actus luxuriosi in loco sacro.
- 34 Quando committatur à coniugibus illic veniendis coniugali copula.
- 35 Quatenus committatur per actum luxuriosum occultum, aut cum est sine carnis copula, aut de desiderio illius habenda in loco sacro.
- 36 Que in hac re comprehendantur nomine loci sacri.
- 37 Quodnam dicatur peccatum contra naturam, & vnde sumantur variae species illius.
- 38 Quando peruerso modi in copula coniugali sit tantum peccatum veniale: & quando etiam mortale.
- 39 Definitio mollitiei: cum annotatione de distillatione, quæ ei affinis est.
- 40 Quod mollities sit peccatum mortale: sit etiam procuratio dictæ distillationis.
- 41 Modi varij quibus contingere potest carnalis pollutio.
- 42 Obligatio sub mortali remouendi causam futurae pollutionis, cessat ob necessitatem agendi ad notabile commodum consequendum, aut notabile incommodum vitandum.
- 43 Difficultas an eadem aliquando cesset, si absit agendi necessitas.
- 44 De malitia pollutionis in sua causa præuisa quidem, non tamen intentione.
- 45 De peccato quod committitur dando occasionem distillationis, aut commotioni spirituum generationi deseruiendum.
- 46 Quid ad Sodomiam proprie dictam requiratur, & de generaliter dicta.
- 47 Illius grauitas & pœna.
- 48 De bestialitate.

15. **L**UXURIA generaliter significat omnem excessum non solum in re venerea; sed etiam in vestitu, epulis, & similibus deliciis. Specialiter vero significat solum excessum in re venerea: sicque in præsentiarum accipitur, & est peccatum suo genere mortale, iuxta illud, quod ad Gal. 5. cap. ea ponitur inter opera carnis, quæ qui agunt, regnum Dei non consequentur. Quod & ratio docet: qui est peruersus excessus in re graui, nempe in generatione humana, ordinata ad conseruationem humani generis; & ideo maxime necessaria ad commune bonum, si iuxta normam recte rationis vsurpetur. Quandoquidè ex D. August. in lib. De bono coniugali, cap. 16. quod est cibus ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem generis.

16. Est etiam peccatum capitale ex D. Gregorio lib. 31. Moral. cap. 31. quoniam ex ea tanquam ex fonte, ob vehementiam delectationis venereæ, multa alia (quæ ideo vocantur filie luxuriae) oriuntur: præsertim autem ista: cæcitas mentis, præcipitatio, inconsideratio, inconstancia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, & horror futuri. Id quod declaratur hac ratione, quam D. Thom. habet, 2. 2. quæst. 153. art. 5. Cum in intellectu sint quatuor operationes in ordine ad spiritale bonum: prima, simplex consideratio, per quam homo id ipsum bonum comprehendere dicitur: secunda, bona consultatio: de medijs ad idem exequendum: tertia, iudicium de medijs illis quæ occurrerunt: quarta, imperium, quo ratio operam dat, vt quæ iudicata fuerint oportuna, mandentur executioni: luxuria prout reddit mentem ineptam ad considerationem rerum spiritualium, parit cæcietatem mentis; prout vero ad consultandum de recte viuendi medijs, præcipitacionem: prout autem ad recte iudicandum de medijs ad æternam salutem conducentibus, inconsiderationem: prout denum reddit debilem ad exequendum bona proposita, inconstantiam.

Præterea cum in ordine ad bonum ipsum spiritale, due in voluntate operationes sint: nempe intentio finis, & electio

mediorum: luxuria quoad intentionem, sic eandem voluntatem trahit ad voluptates venereas, vt omnes cogitationes & curas referat ad eas consequendas; vnde sequitur vt se in illis adeo amet, vt oderit Deum qui illas tanta seueritate prohibet, indeque generat tum amorem sui, tum odium Dei. Quoad electionem vero, luxuria voluntatem sic peruertit oblectamentis voluptatum corporearum; vt qui inhærent in illis, velint in hac vita perpetuo manere: quod est generare in eis amorem huius sæculi: nolint autem mortem, per quam se priuandos voluptatibus norunt, & exponendos grauibz pœnis subeundis pro illicito vsu earum: & ita parit horrorem futuri sæculi. Ex quibus fatis intelligi potest sollicitudo de æterna sua salute, curandum esse peculiari studio, vt animam à luxuriæ sordibus purgatam habeat, ab eaque iuxta Ecclesiasticum cap. 21. tanquam à facie colubri fugiat.

Porro ad propositas, vt vocant, luxuriæ filias, quæ interne sunt, & malitiæ mortalis (tanquam impedimenta grauia æternæ salutis consequendæ) D. Thom. in cit. art. 5. ad 5. addit quatuor externas. Prima est, turpilouium, quod contingit homini luxurioso ex abundantia turpitudinis, quia cor habet plenum, iuxta illud Matth. 12. Ex abundantia cordis oritur honestis risum mouentibus: quæ nascitur ex eodem fonte cum præcedente. Tertia est, sermo ludicrus comparatus ad iocos, quibus libidinosi impensius delectantur: eaque ex causa ex varijs libris colliguntur turpes, & ludicra narrationes, quas in promptu habeant dum versantur ab alijs. Quarta est, stultiloquium: mens enim cæca libidine effluit multa stulta, seu aliena à ratione. Hæ autem infectæ malitiæ luxuriæ, à qua manant tanquam à fonte, iudicari debent peccata mortalia. Sequitur, vt de eiusdem luxuriæ speciebus dicamus.

De speciebus luxuriæ.

SECTIO I.

18. **S**PECIES luxuriæ septem numerantur, fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus, sacrilegium, & peccatum contra naturam quorum mentio habetur, 36. quæst. 1. cap. Lex illa 2. eaque peccata esse genere suo mortalia (quod iudicatum in Clemen. final. De hæreticis, glossa ibid. notat, ad verbum Non est) ex eo sufficienter probatur quod fornicatio quæ peccatum est minus cæteris, numeretur à D. Paulo inter ea, quæ à regno Dei excluduntur: cum in priori ad Corinth. cap. 6. ait: Nolite errare, neque fornicari, neque idolis feruientes, neque adulteri, neque molles regnum Dei possidebunt. Et ad Galat. 5. Manifesta sunt opera carnis quæ sunt: fornicatio, immundicia, &c. quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non possidebunt, & ad Ephes. cap. 5. Hoc autem scitote intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus; &c. non habet hereditatem in regno Christi & Dei. De qua re pluribus differere non est necessarium ad nostrum institutum. Legat qui vult Gregorium à Valent. 2. 2. disput. nona, quæst. 3. puncto 3. aut Leonard. Lessium Dei iust. & iur. lib. 4. cap. 3. dub. 7.

Intelligitur autem ex his: illud quod moneri solet, faciendam esse breuiter Pœnitentis interrogationem circa præcepta de quibus agimus: non obstat quoniam oporteat districte cognosci circumstantias, quæ in hoc peccati genere variant species: nempe si solutus cum soluta rem habuerit: vnde constituitur fornicatio: si vir cum virgine, vnde stuprum si adhibita violentia, vnde raptus: si cum cõsanguinea aut affine intra quartum gradum, vnde incestus: si cum persona per votum castitatis deuota Deo, vnde sacrilegium; si cum nupta alteri, vnde adulterium; si cum masculo, vnde nefandum Sodomie scelus: si se polluit, vnde mollities; si denique cum bestia, vnde bestialitas. De quibus sic statuendum est, vt fornicatio iudicetur peccatum minus graue cæteris, & adulterium ea grauius: & adhuc grauius stuprum, cui addit grauitatem raptus: & stuprum in grauitate incestus sequatur. Sacrilegium autem cæteras luxuriæ species aggrauet; & grauiissima sint peccata contra naturam, inter quæ infimum grauitatis locum tenet mollities, medium Sodomiam, & supremum bestialitas.

25.

Ceterum quomodo in hac re Confessarius se gerere debeat, quando ex adulterio proles suscepta fuerit, difficultatem habet quæ tractata quidem est ex professo in lib. 10. c. 19. quæ est: tertia: consulti est tamen, quæ Confessarius in promptu habere necessitas cogit in re non inusitata, paucis perstringere.

Primum est adulteram, quæ cum prole illegitima habet legitimam, si bona propria habeat de quibus possit libere disponere, debere proli legitimæ refarcire damnnum quod patietur ex eo quod in diuisione hæreditatis, illegitima proles sit habenda pro legitima.

Secundum est, adulteram cum nequit prædictam restitutionem facere, debere aliquando legitimis filiis reuelare illegitimum: aliquando vero non debere. Non enim debet quando sibi, vel illegitimæ proli ex reuelatione immineret vitæ periculum, aut infamia publica: nisi forte tam magnum bonum publicum ex reuelatione prouenturum esset; ut vita ac fama propria exponi deberet periculo: prout contingere potest cum spurius in regnum vel alium principatum successurus esset. Nec etiã debet adultera reuelare adulterium, quando probabiliter putat se ea reuelatione nihil profuturam apud illos quibus fieret. Debet autem reuelare, quando nec vitæ nec famæ periculum ipsi imminet, speratque se profuturam reuelando: siue quia creditur ipsi: siue quia sufficientia habet argumenta seu indicia quibus possit illegitimam prolem ostendere.

Tertium est, adulterum eadem ratione qua adulteram teneri vel non teneri ad restitutionem, aut sui manifestationem.

Quartum est, prolem illegitimam non teneri credere matri manifestanti adulterium nisi probationem adferat indicia sufficientia ad fidem faciendam. Quanquam tamen interdum iudicandum est rationabile esse, ut ipsius reuelationi credatur sine vlla probatione; ut cum satis patet, quod bona fide dicat omnia: vel ut cum dicit post susceptionem sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ: præsertim cum probabile est quod reuelet ob religionem ei iniectam à Confessario.

Quintum est, illegitimam prolem credentem matri manifestanti adulterium suum, teneri in conscientia hæreditatem relinquere: non autem illa restituere quæ consumpsit bona fide.

Sextum est, Quæ de prole illegitima, deque adultera vel adultero dicta sunt; similiter de prole supposititia, & eam supponentibus dicenda esse: siue quoad restitutionem, siue quoad manifestationem.

Septimum est, licitum esse ad vitandam infamiam aut periculum vitæ imminens, ex adulterio susceptos filios spurios in hospitali domo exponere: cum obligatione tamen eidem reddendi quæ sunt ad sumptum necessaria: nisi quæ pauperes exsuscitentur, quoniam instituta sunt hospitalia pro pauperibus. Tam ij nihilominus, quam diuites debent à se expostorum curam diligentem habere: visitando, vel instituendo prout potuerit occulte: nunquam autem licet, ne quidem ad mortem siue propriam siue alienam vitandam, occidere prolem vel abortum procurare.

Octauum est, inter alias adulterij pœnas (de quibus Sylu. in verbo Adulterium, num. 8. & lausime Ludouicus Molina de iustitia & iure, tom. 3. tr. 1. c. 3. disp. 89. & alij not sequentibus) hanc poni, ut adulter perdat ius petendi debitum coniugale, ita ut alter possit illud petenti negare absque peccato: nisi ipsæ quoque similiter peccauerit: quia tunc esset par vtriusque ius, prout habet Nauar. in Enchir. cap. 22. num. 23. aut nihil erimen ipsius non esset notum sufficienter iuxta doctrinam eam quam tradit Thomas Sanchez lib. 1. de matrimonio, disp. 68. quæst. 1. & lib. 10. disp. 12. num. 8. ad sequentem librum 31. pertinentem.

De incestu.

SECTIO V.

26.

Incestus est concubitus cum consanguinea, aut affine intra gradus prohibitos, quales sunt omnes gradus consanguinitatis vsque ad 4. inclusiue, & affinitatis vsque ad eundem pariter gradum, si ea contracta sit ex matrimonio: si ex fornicatione vsque ad 2. gradum iuxta Concil. Trident. sess. 24.

De reformatione matrimonij Fornicationi autem superaddit specialem malitiam: quia propinquitas consanguinitatis vel affinitatis, peculiari nomine debet deterrere à turpitudine actus veneri ob reuerentiam debitam personæ propinquæ. prout D. Thomas docet 2. 2. quæst. 154. art. 9. Eam vero esse mortalem malitiam patet ex eo, quod sit transgressio præcepti Ecclesiastici in re iurati. Per quod præceptum annullatur quoque matrimonij contractus intra tales gradus; tum etiam ex eo, quod in priori ad Corinth. cap. 5. Apostolus tantopere exaggeret & execretur eiusmodi turpitudinem cum persona tanummodo affine. Omnino, inquit, auditur inter vos fornicatio, quales nec inter gentes, ita ut vxorem patris habeat aliquis. Et vos inflati estis, & non magis lucrum habuistis.

Porro in his, quanto maior est inter personas incestuosas coniunctio, tanto grauius peccatum est incestus: ut commissus cum consanguinea, maius peccatum est quam commissus cum affine; & inter consanguineos commissus, eo grauius peccatum est, quo gradus propinquior fuerit: ut potest turpius & magis repugnans rectæ rationi. An autem per tales excessus, diuersæ constituantur species incestus, relinquemus Theologis scholasticis disputandum. Qui vult potest id sufficienter tractatum videre apud Leonardum Lessium de iust. & iure lib. 4. cap. 3. dubit. 12. Ad nostrum enim institutum sufficit notare (quidquid in speculatione videatur) rem esse talem, quæ ad intelligendum à Confessario plene statum pœnitentiæ, debeat exprimi in confessione saltem quoad diuersitates, ex quibus cognoscendum est, num incestus commissus fuerit cum consanguinea, an cum affine; idque an supra primum gradum, seu cum affine patre vel matre, loco vel socio. Itemque, an in 1. gradu, seu an cum fratre siue proprio, siue vxoris; aut cum sorore similiter siue propria siue vxoris. In quibus abhorrendus à natura vtriusque turpitudinis excessus exigit ipsum varietate detegi ad informationem plenam Confessarij. Diuersitates vero quoad reliquos gradus detegi, ideo videri potest non necessarium, quod respectu illorum incestus non habeat varietatem turpitudinis, ex qua iudicium Confessarij de pœnitente notabiliter variari debeat, cum illam turpitudinem tota pendat ex Ecclesiæ prohibitione: quæ in omnibus gradibus est similis; licet ratio paternæ reuerentiæ qua nititur, maius habeat pondus in superioribus quam in inferioribus gradibus.

Aduerte autem præter dictam carnalem affinitatem, datum legale, quæ nascitur ex adoptione alicuius in filium: eo quod adoptanti reuerentiæ paternæ debeatur: tum spiritalem quæ nascitur ex baptismo & confirmatione inter suscipientem & susceptum: & illum, ac huius parentes: quæ affinitates prout Ecclesiæ statuto impedimenta matrimonij constituantur (ob paternam scilicet reuerentiam quam exigunt) copulæ carnali addunt turpitudinis augmentum notabile, adeoque exprimentum in confessione, prout aliis citatis notat Thomas Sanchez in lib. 7. de matrimonio disp. 5. num. 9. & 10.

Aduerte etiam ex cap. Transmissæ, De eo qui cognouit consanguineam vxoris: per fornicationem commissam cum consanguinea vxoris, impediri in fornicario petitionem debiti coniugalis, etiam quando eadem vxore mortua, duxerit aliam. Id quod tamen intelligendum est cum restrictione ad 1. & 2. gradum, iuxta Concil. Trident. sess. 24. cap. 4. de reformat. matrimonij.

De rapto.

SECTIO VI.

Raptus ad malitiam fornicationis super addit rapinam, per quam veneri & libidinis causa abducitur per vim iniustam persona, siue masculus sit siue foemina. & hæc siue nupta, siue innupta: hæcque rursus, siue virgo siue corrupta, & hæc demum, siue vidua honesta, siue meretrix. Atque ea in re ex Gratiano in cap. Deraptoribus, 36. q. 1. (quod & expressit D. Thomas 2. 2. quæst. 154. art. 7.) nihil refert siue visiniferatur personæ abductæ, siue iis sub quorum est cura, & potestate, siue vtriusque.

Vnde intelligitur primo, ad eam differentiam qua raptus constituitur luxuriæ species diuersa à fornicatione,

sufficere

sufficere ut vis quomodocumque inferatur femina: ad extorquendam ab ea carnalem copulam: cum sic ad malitiam fornicationis, castitati contrariam, addatur malitia alterius speciei: puta violentiæ illaræ contra iustitiam.

Intelligitur 2. raptum contingere, si femina ad consentiendum in carnalem copulam adducatur talibus precibus importunis, quæ violentiæ æquivalent (*quales dari posse patet ex illis quibus Datus coegit Sampsonem detegere in quo consisteret fortitudo ipsius, Iudicum 16. num. 16.*) Non item si preces importunæ sint tantum simplices, quæ non magis vim adferant quam pretium oblatum.

Intelligitur 3. non esse propriè raptum, quando facta sollicitatione matrimonij, aut alia fraude, copula extorquetur à femina, aut ipsa cognoscitur ignorans flagitium, quia dormit, aut bona fide putat virum suum esse qui ad eam accedit. Ratio est, quia quantumvis fraus, & ignorantia auferant voluntarium, non inferunt tamen violentiam quæ necessaria est ad raptum verum, proprièque dictum.

Intelligitur 4. raptum verum contingere, non modo cum femina domo abducitur iniurta, & carnaliter cognoscitur iniurta, sed etiam cum volens quidem abducitur, sed postea cognoscitur iniurta: aut contra, cum abducitur quidem iniurta sed postea volens cognoscitur. Ratio est, quia in his etiam casibus inuenitur violentia superaddita fornicationi. Et verum est, quantumcumque femina sit meretrix, quoniam is status non obstat quin violentia sit iniurta.

Intelligitur 5. speciem raptus constitui saltem sufficienter, ut debeat in confessione explicari, si femina constituta sub parentum aut tutorum potestate abducatur, illa quidem volente; sed his iniurta. Ratio est, quia ipsi sit manifesta iniuria, dum constituta sub ipsorum custodia, extrahatur ipsi rationabiliter iniurta.

Intelligitur 6. ad constituendam speciem raptus nihil referre, siue vir feminam, siue femina virum rapiat. Nam utroque datur iniuria iniuste illata, per quam in actu libidinoso, malitiæ fornicationis additur diuersæ speciei malitia. Quæ maior tamen est, quando vir feminam rapit; solaque facit obnoxium pœnis raptorum, de quibus paulo post dicitur.

Intelligitur postremo raptum, de quo tanquam de particulari specie luxuriæ agimus, non contingere quando femina rapitur ex alia causa quam venereæ libidinis: nam ad rationem luxuriæ requiritur affectus libidinosus. De quo aduerte quando adest, etiam si coitus non sequatur, raptum posse adesse. Cum ad eum constituendum sufficiat inferri vim animo libidinis explendæ.

Iam quod raptus sit genere suo peccatum mortale: ex eo patet, quod per violentiam iniustam, quam cum turpitudine actus luxuriosi, malitia ipsius includit, notabiliter augetur contra iustitiam. Patet etiam ex grauibz pœnis quibus tale flagitium punitur utroque iure. Nam civilis Cod. de raptu virginum, lege vnica, pro raptu puellæ vel mulieris honeste, siue nuptæ, siue innuptæ, supplicium capitis statuitur: tum raptori, tum iis qui fuerint ei auxilio; & ipsius raptoris bona per iudicem addicenda sunt mulieri raptæ, si sit ingenua. Iure Canonico vero antiquo inter cætera statuitur, ut raptores puellarum siue mulierum, & cooperatores ipsorum, si Clerici sint, decendant à proprio gradu, id est, deponantur; si laici, anathematizentur, 36. q. 2. cap. 1. Iure autem nouo, Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. De reform. matrim. inter raptorem & raptum nõ potest esse matrimonium, nisi rapta in libero loco posita, libere cõsentiat. Raptor vero ipse & omnes ei consilium, auxilium, & fauorẽ præbentes, sunt ipso iure excommunicati, & perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, sique sint Clerici, deiciendi sunt de proprio gradu. Tenetur præterea raptor mulierem raptam siue duxerit eam in vxorem siue non, decenter arbitrio Iudicis dotare.

Si opponas, non omnem raptorem subiici talibus pœnis. Ergo male ex eis generaliter inferri raptum esse peccatum mortale. Respondeo non posse negari antecedens: tum quia Concilium Tridentinum punit solummodo raptum feminæ, factum à viro causa contrahendi cum ea matrimonij: tum quia dantur tres casus in quibus pœnæ antiquo iure cõstitutæ, non incurrerantur: quos in verbo Luxuriæ, quæst. 6.

dicto 2. Syluester ex Pastorm. refert: quorum primus habetur ex cap. Si quis virginem, 36. quæst. 2. cū quis rapit sibi desponsatam. Secundus ex cap. Lex illa, in præced. quæst. 1. cum rapit illam cum cuius parentibus præcessit contractus de nuptiis cum ea contrahendis. Tertius ex cap. Cum causa De raptoribus: quando mulier in matrimonium futurum parentibus quantumvis iniurta consentit. Consequentiã autem eiusdem oppositionis ideo negari potest, concessio antecedente: quia in iis quæ prohibita sunt quia mala, quando par est ratio malitiæ, par quoque malitia esse censenda est.

Cæterum circa pœnas à Concil. Trident. constitutas præxi nobis propolita: notandum occurrit difficultatem esse posse, an in tribus casibus allatis ex locum habeant, si mulier abducatur ut matrimonium etiam iniurta inerat. Nam quod locum habeant, videtur ex eodem doceri: quod intentio Concilij sit suo decreto libertatem matrimonij tueri, pœnas eas grauißimas imponendo illam offendentibus per raptum: ut offendit ille etiam qui sponsam iniuriam abducit ad inuendum matrimonium: Sed contrarium quod tangit Henriquez in sua summa lib. 12. cap. 14. num. 5. non caret probabilitate: quia decretum prædicti Concilij, cum sit pœnale, intelligendum est cum restrictione ad propriè dictum raptum: non autem cum extensione ad alium (*præsertim per ius antiquum*) improprie dictum, prout raptus sponsæ dicitur, cum sit rei ad quam ius habetur. De rapto autem mulieris consentientis dissentientibus parentibus sub quorum fuerit custodia, idem maiore ratione dici potest: quoniam ad libertatem matrimonij, parentum voluntas nihil confert; sed tantum voluntas contrahentium. De impedimento matrimonij per raptum quæ notanda sunt commodius tradentur in sequenti tomo cum de matrimonio ipso.

De excommunicatione vero in eodem decreto raptori imposita, occurrit notandum: tum quod ea sit læta sententiæ, ut patet ex particula, *ipso iure*, quæ in decreto ipso habetur expressa: tum eam nulli esse reseruata: quia id aliqui debuisset in eodem decreto indicari, *iuxta cap. Nuper, De sent. excommunic. §. In 2. casu*, nec indicatur.

De aliis pœnis ibidem à Concil. additis notandum occurrere non incurri ante Iudicis sententiã, prout patet de infamia, quæ est pœna iuris, infligenda à Iudice. De incapacitate vero omnium dignitatum, idem coici potest; tum ex eo, quod Concil. verbis illis: *ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces*, significet incapacitatem eiusmodi, eadem ratione quam infamiam, hacque præcedente incurri: tum etiam ex eo, quod tanta sit eiusdem pœnæ acerbitas, ut merito censetur Iudicis sententiã exigere, prout citatis Nauarro & Molina, Sanchez argumentat lib. 7. De matrim. disp. 13. num. 1. In qua disput. & præced. 12. bene persequitur spectantia ad hanc materiam.

De dotatione demum, quod sententiã Iudicis requirar verba illa: *decenter arbitrio Iudicis dotare*, satis clare indicat. Circa quæ obiter aduerte, quod etiam Sanchez in eodem num. 1. habet, in tali arbitrio spectanda esse, tam raptoris quam raptæ, conditionem personæ: cum eiusmodi pœna imponatur in compensationem iniuriæ illaræ; hæcque secundum eandem conditionem æstimanda sit siue maior siue minor. Aduerte item si quæ damna secuta sint raptæ ex ipsius raptu, ea in foro conscientie esse à raptore resarcienda, non expectata Iudicis sententiã: quoniam tunc, sicut in aliis illationibus damnorum, obligatio est de iure naturæ.

De sacrilegio.

SECTIO VII.

IN materia luxuriæ, sacrilegium dicitur esse violatio rei factæ per actum venereum. Quæ contingere potest quinq; modis. Primo, quando persona votum habes castitatis, quo se Deo consecrauit, consentit in actum luxuriæ; siue externum, siue internum, vterque enim est contra castitatem de qua tale votum est emissum. Secundo, cum in actum luxuriæ circa personam prædicto modo consecratam Deo exercendum consentit persona, quæ non est similiter consecrata; ut contingit quando persona non adstricta castitatis voto for-

nicatur, aut optat fornicari cum adstricta eodem voto: puta cum Sacerdote, cum moniali, &c. Nam in eo consentit cooperari sacrilegæ voti violationi. Tertio, cum in eiusmodi actum, persona consecrata Deo, similiter consentit: cuiusmodi consensus, perinde ac in adulterio coniugati cum coniugata, duplex peccatum committitur: vnum violatione voluntaria proprii voti, & alterum consensu in violationem voti alieni. Quarto cum actus luxuriosus exercetur interuentu rei sacræ: prout fit cum quis vitur sacra Scriptura ad iocos impudicos, quibus se & alios carnaliter oblectet. Id quod notabilem rei sacræ iniuriam continere, ideoque peccatum mortale esse, perinde ac voti violationem dubitandum non est. Pro quo facit prohibitio Concilij Tridentini in fine quartæ sessionis: ne verba & sententiæ ipsius sacræ Scripturæ, conuertantur & torquantur ad scurrilia, fabulosa, vana, &c.

33. Postremo cum actus luxuriæ exercetur in loco sacro, vnde malitia ipsius supra fornicationis malitia, mortaliter augetur. Id quod latius tractat Thomas Sanchez in *lib. 9. De matrimonio disput. 15.* Pro praxi autem nobis propolita sufficit notare sequentia.

Primum est: per sanguinis aut seminis humani effusione in loco sacro, hunc pollui, seu prophanari: ita vt consecratione indigeat, vt diuina in eo celebrentur, ex cap. Ecclesiis, distinct. 68. ex cap. Si motum, & cap. Ecclesiis, De consecr. distinct. 1. ex cap. finali, De consecratione Ecclesiæ, & cap. vnic. eod. tit. in 6. Cum vero per eiusmodi effusionem grauis iniuria contra virtutem religionis inferatur diuinis (impediendo nimirum celebrationem eorum, explenda libidinis venereæ gratia) manifestum esse quod istiusmodi sacrilegium, cum mortali malitia castitati contrariam, eamque speciem diuersam: vt pote virtuti diuersæ speciei contrariam.

34. Secundum est: huic eidem peccato obnoxios esse coniuges, si in loco sacro vtantur copula coniugali: nisi necessitas ipsos excuset. Etenim per talem copulam locum ipsum sacrum pollui, negant quidem aliqui: cæterorum tamen sententia (vtroq; magno numero commemorat Sanchez loco cit. n. 7.) affirmatiuum pollui, pollui, probabilior est, vt & tutior: quoniam iura ante memorata generaliter ac sine distinctione statuunt Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis emissione. Sicut ergo conceditur secundum eadem iura, sanguinis effusione, etiam si alias licita (vt cum reus dignus morte occiditur à iustitiæ ministris) pollui locum sacrum: in quo facta fuerit: ita etiam concedendum est pollui effusione seminis, etiam alias licita, vt est in legitimo matrimonio.

Tertium est: non modo petentem sed etiam reddentem coniugale debitum, obnoxium esse prædicto peccato; quia actus ille carnalis, in quo committitur, æque pendet ex redditione atque petitione debiti. Ita tenentes plurimos commemorat *ibid. num. 8.* Sanchez. Consequenter agens pluribus de necessitate quæ vtrumque excusare potest, meritoque assentitur illis, qui concedunt eam contingere quando coniuges intra locum sacrum sic oblecti sunt, vt non pateat ipsis ad loca non sacra egressus, & longo tempore duratura est obsessio: ita vt attentia humana fragilitate, moraliterque loquendo, censeferi possit in coniugibus ad esse incontinentiæ periculum, cui Ecclesia (ne videatur d. copulam infirmis tendere) nolit occasionem dare, statuendo locum sacrum violari per sanguinis, aut seminis effusionem: sed potius, commiserando eidem filiorum suorum infirmitati, noluisse statutum illud suum extendi ad casum vtgentis necessitatis euadendi periculum mortaliter peccandi. Pro quo ipse Sanchez in *seq. num. 14.* citat aliquot auctores.

35. Quartum est: difficultatem esse; An sacrilegium istiusmodi contingat, si copula carnalis in loco sacro occulte exercetur. Pro cuius vtraque parte, idem author aliquot Doctores citat in *eadem disput. nu. 10. & 11.* Cum eodem vero distinguendum videtur: vt sacrilegium tunc contingat quidem ex natura actus: non tamen ex modo quem eadem copula requirit, vt re ipsa impediatur diuinorum celebrationem. Oportet enim manifestam esse; vt palam confet de irreuerentia loco sacro illata, ob quam sit ibi omittenda diuinorum celebratio. Id tamen non obstat, quin etiam factum

sit occultum, debeat cum eo circumstantia loci exprimi in confessione: ob hanc maxime causam, quod sic fundet sacrilegij malitiam, vt quantumcumque nullus alius actus libidinosus interueniat: ex ipso (tanquam sacrilegio ex natura actus) prophanatio supra memorata confurgat, cum manifestatio eius aduenerit per communem famam, vel criminoforum protestationem, ei probabiliter æquivalentem.

Quintum est: non esse sacrilegium de quo agimus, si quis sceminam quam videt, aut cuius meminit, concupiscat in loco sacro, nisi appetat exprose, illam suam voluntatem exequi in eodem loco. Item nec si aspectus, nutus, aut verba inhonestæ: imo & actus alios quantumcumque turpes ibidem vsurpet, dummodo periculum absit pollutionis, effusionisve seminis; ita vt necesse non sit de talibus confitendo circumstantiam loci aperire. Ratio est, quia tales actus cum sint, vt *supponimus*, sine seminis effusione in loco sacro, ac sine illius periculo, non repugnant consecrationi loci, neque eum violent: adeo vt possint diuina officia in eo peragi ac defuncti sepeliri. Aduerte tamen si tales turpes actus coniuncti sint cum desiderio perpetrandi ibi carnalis operis, declarandam esse talis loci circumstantiam, non secus ac si perpetratum esset ibi opus: quoniam actus internus, & externus pertinent ad eandem speciem, quando vterque tendit ad idem obiectum cum iisdem circumstantiis: cum mutatis vero circumstantiis, minime. Et ideo sacrilegium est quidem, etiam existentem extra locum sacrum, optare copulam carnalem excedendam in loco sacro: nõ est tamen existentem in loco, etiam sacro, eam optare exercendam extra talem locum. De quibus Sanchez quidem pluribus in *eadem disput. 15. quest. 2.* Sed dicta, nobis sufficiunt.

Sextum est: quod idem in *seq. quest. 3. late persequitur*: & ad quod pertinent iam dicta à nobis in *lib. 14. cap. 6. sub initium*, nomine loci sacri significari maxime Ecclesiam consecratam, aut benedictam ab Episcopo: ac diuinis, autoritate ipsius, deputatam. In qua, ad iudicandum de sacrilegio nobis proposito, spectandum est spatium pertinens ad corpus ipsius interius: vt pertinere censetur illud quod in ea est à pariete summi altaris ad parietem oppositum, simenque iamurum, & à pavimento vsque ad interius tectum seu tabulatum, aut decamerationem. Cætera enim spatia supra vel infra, vel extra Ecclesiam esse dicuntur, non autem in Ecclesia: nisi forte in illis constituta essent sacella eiusdem Ecclesiæ, ad quæ per eam pateret aditus: talia enim censentur ad ipsum corpus Ecclesiæ pertinere, atque conditionem ipsius subire; si ad diuina deputentur, id est, ad canendas preces Canonicas, aut ad Missam dicendam, aut ad fideles sepeliendos. Quæ conditio additur, vt excludantur camere institutæ ad aliæ vsus; vt sacrilia ad conseruandas res Ecclesiæ, & campanile ad continendas campanas quibus populus ad diuina vocatur: claustra item Religiosorum non destinata ad sepulturam: eorundem habitacula, & officina.

Quæ omnia citatis authoribus Sanchez in *eadem disput. 15. quest. 4.* tractans; amplius notat in *num. 37.* illam nomine Ecclesiæ non censeferi, quæ autoritate Superioris destructa est sine spe reparationis; & in *num. 38.* partem quæ amplificata est Ecclesia aliqua, licet non benedicatur comprehendi nomine loci sacri: quia pars addita coalescit in vnum corpus cum prioribus partibus. De eo quod idem disputat *num. 39.* an eodem nomine loci sacri comprehendantur oratoria, quid teneri debeat satis intelligi potest ex his quæ diximus in memorato cap. 6. De cæmeteriis ab Episcopis benedictis quod reputari debeant loca sacra in quibus seminis aut sanguinis effusio sit sacrilega; patet ex eo, quod nequeant ibi fideles defuncti sepeliri, donec reconcilientur: ex cap. vnic. De consecr. Ecclesiæ in 6.

De peccato contra naturam.

SECTIO VIII.

37. Vltima species luxuriæ, est peccatum contra naturam, consistens in actibus venereis, in quibus peruertitur ordo quem natura postulat, vt sequatur conceptio proles eiusdem speciei. Qui ordo quinque requirit. Primum est, cõiunctio duorum: secundum, eadem natura in vtroque; tertium, sexus diuersus: quartum, vasa congrua: quintum, debitus modus: ex quibus distinguuntur diuersæ talis peccati species (de

(de quibus cum D. Thoma Caiet. 2. 2. quaest. 15. art. 11.) nam ex defectu primi, constituitur mollities, consistens in corruptione sui abique alterius coniunctione: ex defectu vero secundi, constituitur bestialitas, quæ committitur coniunctione hominis cum bestia, vel etiam cum demone: ex defectu porro siue tertij siue quarti constituitur Sodomia, qua mas cum mare, aut femina cum femina, coniungitur; aut si mas cum femina, id non fit in vase congruo accommodato: ex defectu ad generationem: ex defectu demum quinti modi, constituitur inordinatus concubitus: qui cum sit quoad cætera naturalis, quoad modum est contra naturam, ita ut semen ad prolis generationem recipi vel attrahi non possit. Idem iudicium est, si alter ex cõcumbentibus, receptionem ipsam, vel attractionem impedit, iuxta ea quæ loco cit. dub. 5. habet Caiet. cuiusmodi peccatum censetur fuisse commissum ob Onan filio Iudæ, quando cohabitando cum Thamar effundebat semen in terram: eamque ob causam occidit eum Dominus, tanquam facientem rem detestabilem, ex cap. 38. Genesios.

38. Quod si peruersio modi non sit tanta quin cõceptio prolis sequi possit, non censetur peccatum istius generis, neque de se mortiferum ex probabiliori sententia: pro qua auctores magno numero refert Thom. Sanchez lib. 9. De matrim. disp. 16. num. 3. Ad cuius confirmationem supponendum est primo, eam intelligi de copula coniugali: quoniam de alia, tanquam fornicaria, non dubitatur peccatum esse mortale. Supponendum est secundo, inordinationem, ex qua in coniugali copula oritur malitia, ratione peruersionis modi naturalis, accidentariam esse eidem copulæ, cum secundum substantiam suam tantum requiratur, ut exerceatur inter legimos coniuges, accommodatæ ad finem coniugij: qui est prolis generatio. Supponendum est tertio, eandem inordinationem influere malitiam in coniugalem copulam; non quidem ex parte situs corporis secundum se sumpti, sed ex parte cause propter quam is usurpatur: ut pater, quia non est illicitus, quando ex iusta causa usurpatus fuerit sine periculo effusionis seminis extra vas, ac sine impedimento conceptus prolis. Cuiusmodi causa censetur dispositio corporis in homine valde obeso, itemque periculum suffocationis foetus in muliere grauida, & si quid aliud sit, quod non patitur modum ordinarium coeundi.

Quibus ita suppositis, proposita sententia ex eo confirmatur, quod malitia contingens in coniugali copula peruersi ordinis, sit tantum finis indebiti: puta delectationis venereæ in illa quæ sita intemperanter: quæ intemperantia nõ est mortalis, nisi egrediatur terminos coniugij; prout censetur egredi in eo, qui ad talem delectationem adeo afficitur, ut quantumcumque vxor non esset ea cum qua copulatur, aut etiam si conceptio foetus impediretur, vellet nihilominus ea frui: Quæ voluntas perinde peccatum est mortale, ac copulatio cum aliena, aut cum propria quidem sed impediendo prolis generationem: quia actus internus & externus sunt eiusdem malitiæ.

Consequens est autem ex his, quod præter alios, quos Sanchez refert, Toletus in summa lib. 5. cap. 13. sub finem habet: à mortali excusari actum coniugalem in quo vir succumbit feminae, vel retro ad eam accedit si absit periculum effusionis seminis extra vas (ut abesse potest, cum semen in semineam matricem attrahatur per vim naturalem existentem in ea, sicut in stomacho inest naturalis vis attrahendi cibum) nec conceptus prolis impediatur. Quod tamen nõ obstat quin ad notitiam status Penitentis, talis circumstantia aperienda sit in confessione: tum quia illam mortalem esse multorum sententia est, quorum in præced. num. 2. Sanchez meminit: tum quia omnes concedunt esse veniale valde graue, quod tanquam brutalitatem quandam Confessarius dissuadere debeat, etiam ex oburgatione.

Cæterum quærenti; An coniugi exigenti copulam quoad modum indebitam, alter teneatur, aut possit reddere. Respondendum est, ut respondet Sanchez, alius citatis in ead. disp. 16. num. 8. nec teneri: nec posse reddere cum periculo effusionis seminis extra vas, aliove impedimento generationis prolis: quia peccatum esset de se mortale, contrarium legi proprioque huius matrimonij. Alias autem si necessitas petentem excuset à peccato, alterum & posse & teneri reddere, quia nul-

la est causa recusandi. Si vero necessitas non excuset, quia ille petit tantum ad maiorem delectationem; debere quidem recusare ob abusum: posse tamen reddere si alioqui timeret verbera, aliave incommoda iudicio prudentis merito metuenda: perinde ac vsuuenit debitori respectu creditoris ab eo ad abusum, pecuniam sibi debitam petentis, grauib. minis interpositis.

De mollitie.

SECTIO IX.

39. Mollities est voluntaria seminis emissio absque copula, quæ alias dici solet voluntaria pollutio & immunditia. Pro cuius maiore noticia notandum est primo, quod aliis citatis habet Sanchez, in lib. 9. de matrimonio, disp. 45. in princip. ex membro pudendo præter vrinam & semen, procedere aliquando tertium quandam humorem medium, qui femini est similis in colore, & infectione, carnisque commotione, quæ ipsum aliquando comitatur: dissimilis autem in eo, quod nõ sit ita mordax ac crassus, faciliusque fluat, nec cum tanta carnis commotione, & in minore copia; atque aliquando inperceptibiliter, & sine carnis motu. Solet autem appellari distillatio: de qua, nisi rebellis carnis eam comitaretur, non esset magis curandæ quam de sudore; vt idem addit ex Caiet. in tom. 1. opus. tract. 22. art. 2. in fine. Eam autem non esse pollutionem, D. Thom. in Opus. 64. cap. De fluxu seminis, notat deprehendi hoc signo, quod pollutio in vigilia nequeat esse absque carnis commotione, & venerea delectatione, seu tali, qualis percipitur in concubitu.

40. Notandum est secundo, quod mollities peccati sit mortale, consistere ex eo, quod D. Paul. in priori ad Corinth. cap. 6. versu 9. ponat molles inter eos qui à regno cælorum excluduntur, & ad Galat. cap. 5. immunditiam ponat inter peccata quæ qui agunt, regnum Dei non consequentur, & ad Ephes. cap. 5. immundum numeret inter eos qui non habent hereditatem in regno Christi & Dei. Accedit ratio, quod ipsa sit contra naturam, vt potest quæ aduersatur generationi, ad quam natura destinauit semen: itemque bono communi, quod magnopere lederetur per fornicationes, adulteria & alia id genus flagitia: quæ censentur concessa, si extra matrimonium eiusdem seminis liceret.

Quæ ratio etiam si locum non habeat in distillatione prememorata: sufficiens tamen insinuat illius procuracionem, peccatum mortale committi: cum & ipsa tunc coniunctam habeat notabilem commotionem spirituum vitalium, generationi & seminis effusioni deseruientium; vnde fit vt censeatur pollutio quædam inchoata, & ad eius consummationem ordinetur.

Hic occurrit dubium; An cum semen est perniciosum vitæ, liceat conari illud expellere. Ad quod Thomas Sanchez in præced. disp. 17. num. 19. respondet distinctione: inquires illam perniciose oriri posse, vel ex quantitate seminis, quia nimis abundat; vel ex qualitate; quia corruptum est, transiuitque in qualitatem venenosam. Atque superabundantem non esse licitum expellere, quia prolificum est: cuius effusionem aliter curare non licet, quam per copulam coniugalem. Corruptum autem licitum esse pharmaco, & medicinis expellere, quando iudicio medicorum id fuerit necessarium ad vitæ conseruationem. Rationem reddit, quia talia medicamenta nullatenus ordinantur ad effusionem veri seminis, sed tantum corrupti, quodque transierit venenosam qualitatem. Nec refert, quod aliquis emissio veri seminis per accidens, & præter intentionem subsequatur: quia id prouenit ex re necessaria ad salutem corporis; vnde sicut est licitum pudenda ostendere chirurgo cum exigit necessitas medendi eis, aut ea incidendi (vt quando femina est arcta) etiam si per accidens ac præter intentionem aliquid pollutionis sequatur, pari fani ratione licebit expellere prædictam prauam qualitatem in quam semen transiit; præsertim cum in tali casu (etiam si per accidens sequatur pollutio) procul absit periculum in eam consentiendi ob delectationem: tali infirmitate scilicet obistente, reprimenteque eius vehementiam.

Iam si esset dubium, num ex quantitate, an vero ex qualitate seminis infirmitas proueniret: si quidem iudicium medicorum tale sit, vt qui doctores sunt inter eos neutri

parti acquiescant, non licebit illud expellere, tanquam manens in possessione opinionis quod ipsum sit verum, & generationi aptum; cum talis aptitudo ei suapte natura conueniat. Sin autem iidem medici opinentur probabiliter infirmitatem prouenire ex qualitate seu corruptione feminis, licebit tunc expellere illud, non obstantem formidine aliqua de contrariis; quoniam probabilem opinionem sequens, potest tunc esse in conscientia, tanquam agens prudenti consilio.

41. Notandum est tertio, quod cum pollutio carnalis contingere possit, tum in somno, seu omnino dormientibus: tum in vigilia, seu omnino excitatis à somno, tum in demum partim in somno, partim in vigilia, seu nondum ita excitatis à somno, quin adhuc semidormiant. Notandum, inquam, est primo modo contingentem, non esse in se peccatum ob defectum vsus rationis, in eo, qui pollutur: & tertio modo non esse peccatum plusquam veniale ob defectum pleni vsus rationis: ita vt secundo maxime modo, sit ea cui conuenit memorata ratio peccati mortalis.

Notandum est quarto, pollutionem quæ non est in se peccatum mortale, posse esse in alio: nimirum, tum in sua causa, tum in suo effectu: seu, quod idem est, tum in antecedentibus, tum in consequentibus ipsam. Atque in antecedentibus tripliciter: prout patet ex Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 7. & 8. Ac primo in desiderio, affectuque; deliberato: vt cum quis deliberate desiderat pollutionem habere; idque ob delectationem carnalem. Quod addo: quia si desiderat prout simpliciter via naturali prouenit à naturalibus causis sine omni libera cooperatione, idque ob aliquem rationabilem finem: vt ob fanitatem, vel ad sedandum carnis tentationes quibus interdum vexatur, excusari potest à peccato: dummodo non sit tale desiderium quod det causam pollutioni. Pro quo præter Nauar. aliquot alios Lessius De iust. & iure lib. 4. cap. 3. num. 106. refert.

Secundo, peccare potest procuratore ipsius pollutionis; sicque semper est peccatum mortale ob quemcumque finem ea procuratur. Vnde qui cibis calidis vescitur, vel aliud facit eo animo, vt in somno pollutio ei accidat, mortaliter peccat. Quod si obicitas, licere pollutionem desiderare propter fanitatem, ideoque pariter licere, illam propter hanc procurare. Respondet Nauar. non valere eam consequentiam, vt nec istam. Licet desiderare mortem hominis nequam & perditum: ergo licet ipsum occidere.

Tertio, peccare potest mortaliter in eo quod non remoueat causam futuræ pollutionis quam animaduertit, aut debet animaduertere. Nec enim excusatur ille qui facit id vnde sequitur pollutio, si probabiliter cognoscat eam indefecuram: aut ignoret quidem, sed ex magna sua negligentia: sicut censetur is qui sæpe experitur pollutionem sequi ex eo, quod tali modo dormiat, & negligit ad id aduertere. Atriam ad tale peccatum non sufficit in hoc casu aduertere causam: sed præterea requiritur. Tum vt quis eam animaduertam remouere valeat, cum non valens non peccet: nisi forte, quod intrinsece malum est, in pollutionem ipsam consentiat, sibiue in ea complaceat. Tum etiam, vt talis causa sit, quam teneatur remouere: sicut teneri censetur cum nec ad notabile bonum consequendum, nec ad notabile detrimentum euitandum, siue proprium siue alienum ea conducit.

42. Sic enim conducit, dummodo absit periculum consentiendi. nec sit res que de se conferat ad pollutionem, nec ad eam ordinetur intentione agentis: quantumuis præuideat quis eandem secuturam ex tali re, non ideo tenebitur hanc remouere, ob periculum pollutionis, si sciat hanc secuturam tantummodo per accidens: nempe patiendæ eam ex humana infirmitate, neque consentiendæ in eam. Ratio autem est, quia per frequentius suum, seu facienti quod iure potest, non imputatur effectus inde per accidens, ac præter intentionem suam subsecutus: cum alioqui multæ actiones necessariae omittendæ essent, innumerique viderentur laquei timoratis conscientis injecti, quod minime dicendum est.

Ex qua doctrina pro qua auctores magno numero refert Sanchez. 7. in lib. 9. De matrimonio. disp. 43. num. 4. deducitur, eum qui predictarum rerum studio incumbit, non ex curiositate, sed ad bonum finem, non teneri ob periculum pollutionis relinquere id ipsum studium; nisi simul periculum esset con-

sentendi in illam. Quod idem iudicium est de aliis occupationibus non conferentibus quidem ad pollutionem, habentibus tamen per accidens coniunctum illius periculum, si necessarier sint ad aliquod notabile bonum acquirendum, vel notabile detrimentum vitandum. Sic qui ex certo accubitu intelligit pollutionem sequi: si aliter nequeat dormire, non tenetur aliter accumbere. Similiter qui non habet cibos quibus vescatur, nisi eos vnde pollutio timetur, non tenetur abstinerere, si abstinentia sit ei notabiliter nocitura. Item qui ex causa valde urgente (vt quia morbus est grauis, nec alius adesse qui mederi valeat) medici exercet ministerium: quod et si de se ad pollutionem nihil conferat: ex eo tamen spectata sua infirmitate, præuidet imminere sibi illius periculum; siquidem firmiter sibi persuadet se minime in eam consenturum, excusari potest à peccato. Potest etiam is qui scit se periculo pollutionis equitandæ, si talis equitatio sit ex causa rationali; & cesset periculum consensus. Potest quoque fricans verenda ad sedandum pruritus illorum, & ex quo magnam patitur molestiam.

In quibus & aliis similibus periculum pollutionis non obstat excusationi à peccato, dum agendi necessitas urget (modo absit periculum consensus in illam) ex eo patet, quod mulier nupta patiens verendum arctitudinem, si per incisionem à chirurgis factam, possit apta fieri copula, teneatur illam pati, ex cap. Fratemitatis, De frigidis & maleficis. Itemque ex eo, quod matronæ, vt iuxta cap. Nec aliqua, 27. q. 1. & cap. Proposuiti, De probationibus iurare valeant puellam aliquam esse virginem; possunt illius verenda inspicere actangere. In quo vtroque casu dubium non est adesse periculum pollutionis satis probabile. Et certe durum esset de mortali damnare fordes verendis adherentes abstergentem, ne pruritus & fœtorem patiatur: cum eiusmodi actio non sit talis, quæ ad pollutionem tendat de se, sed tantum per accidens; nempe ex infirmitate agentis; absitque ex diuinæ maiestatis timore, vel amore, periculum consentiendi in eam: quod quidem si adesset nulla daretur excusatio.

Notandum est quinto: magnam difficultatem esse inter Doctores; An ante tradita excusatio locum habeat, quantumuis non absit agendi necessitas, dummodo absit periculum consensus in pollutionem. Ad diuersos diuersa sentientes refert Sanchez in cit. disp. 43. n. 11. 12. & 13. Nobis pro praxi sufficere eum eodem in sequen. numeris, illam explicare supposita distinctione causarum, in quibus pollutio præuidetur. Quædam enim sunt ex luxuria genere seu per se tendentes ad actus venereos, ordinatolue ad excitandum feminis fluxum: vt taclus, aspectus, & verba quibus appetitus ad luxuriam excitatur, relinquendo vestigiis quoddam, & inclinationem ad illam, prout argumento sunt luxuriosa formia, cū pollutione contingenti dormientibus, sicut D. Thom. 2. 2. quest. 154. art. 5. attigit. Quædam vero non sunt ex genere luxurie, id est, de se minime pertinent ad luxuriam, vt efus vel potus abundantior, equitatio, aliaque similes actiones, ex quibus præter intentionem agentis, prouenit feminis decitio; non quidem facta per appetitum sensitium, quæ tendit suapte natura ad coitum: sed per vim expulsiuam, tendens de se ad naturæ alleuationem.

Quæ cum ita sint: si quidem causa in qua pollutio præuidetur sit prioris generis; nimirum in actio per se tendens ad venereos actus excitandos, ac pollutionem consummandam, excusatio non est à mortali, nisi ex indeliberatione: quia lex naturalis obligans ad non procurandam feminis effusionem, obligat quoque, nisi necessitas excuset, ad euitandas causas per se ac notabiliter influentes ad eam; cum tales nulla necessitate urgente admittere, sit in effectum ipsarum, pollutionem inquam, consentire: quod censetur mortale. Sin autem causa in qua pollutio præuidetur sit posterioris generis, seu non venerea; & per accidens tantum, concurrens ad pollutionem, potest esse excusatio à mortali: dummodo absit consensus in ipsam pollutionem, ac in eiusdem periculum. Ratio est, quia licet ad illam concurrat per accidens, non est tamen vere & mortaliter causa illius. Vere enim procedit à vi naturali expultrice, quam suum effectum fortiri nemo sub mortali impedire tenetur, nisi forte concurrat alia causa per se voluta, influens notabiliter in eiusmodi effectum: id quod prudentis iudicio definiendum relinquitur.

Notandum

44. Notandū est sexto de malitia pollutionis quæ in sua causa non pertinente ad luxuriam, præuisa est quidem, non tamē intenta: iudicandum non esse ex speciali malitia quam ea ipsa causa habet; ita ut quantumcuq; eadem suo genere sit mortalis; si prout talis nihil conferat ad pollutionem, hæc non sit propterea mortalis censenda: ut si quis comedat rem suæ sanitati valde nocentem in qua præuidet, sed non intendit pollutionem. Istud Sanchez habet in ead. disput. 45. n. 17. & ante eum Suarez & Vasquez, quos ipse refert in præced. nu. 16. R. tio vero est, quod de peccatorum aggravatione iudicandam sit tantum ex accidentibus quæ ad illam conferunt, prout habitum est in præced. libr. 14. cap. 2. sub initium. Cætera enim censentur esse tantum physica, non item moralia accidentia.

Notandum est septimo: pollutionem nullo modo in se voluntam, sed in directe tantum in sua causa, non esse peccatū, suā malitiā interiore sed exteriorē suæ causa: quia non aliter quidquam peccatum est, quā prout voluntarium; cum ubi-
cunq; cessat ratio voluntarij, cessat & ratio peccati. Ita docentes plures refert idem Sanchez in seq. n. 28.

Consequenter inferens, pluribus quoque citatis: eum qui occasionem culpabilē dedit pollutioni, si de eo legitime pœnituerit, antequam hæc subsequatur, postea subsequente vacare culpā: cum non habeat intrinsecam vtpote in se non voluntariam: nec extrinsecam ex data illius causa; quia culpa commissā eam dando absterfa est; prauaq; voluntas emēdāta pœnitendo. Attamen in confessione aperienda erit subsecutio ipsa ad plenam manifestationem culpæ antegresse.

45. Notandum est octavo, Quoties peccatū mortale est pollutioni præuisa causam dare, non remouendo hanc notabiliter influentem in illam, toties si militer mortale esse, causam dare præuisa notabili ei distillationi, cuius meminimus in præced. nu. 39. & 40. aut cōmōtioni spirituum vitalium generationi seruientium. Ratio est, quia talis tum distillatio, tum commotio notabiliter turpis est, & quedam pollutio inchoata, & ad eius consummationem de se ordinata. Quamquam tamen sicut coniugati possunt sine mortali culpa se in mutuo tāgere & aspiciere, ac inter se verba lasciuia vsurpare, deq; futura copula cogitare cum aliqua venerea delectatione, ita etiam possunt a mortali excusari si in eo sentiant spōte aliquam cōmōtionem spirituum vitalium generationi defertuentium, aut etiam distillationem prædictam; etiamsi nō exculentur si consentiant in pollutionem, aut in pollutionis periculum: quoniam voluntaria effusio seminis prouenit aliunde, quam ex coniugali copula, nusquam a mortali excusatur: cum semper repugnet naturæ institutioni, quā ob commune bonum administratio eiusdem seminis, nullo modo extra ipsam coniugalem copulam, permittā est hominis arbitrio.

46. Notandum est nono, Actum mortaliter turpem contra sextum præceptam, si in eo præuidetur pollutio, etiamsi non intendatur, habere specialem malitiā mollitiei, ob ipsam pollutionem præuisam: cum qua connexionem habet naturalem, per quā notabiliter in eam influit; & est per se illius causa. Quintimo ob hanc eandem rationem, ut bene Sanchez notat in nu. 24. id ipsum verum est etiamsi pollutio non præuideatur: si quis tamdiu persistat in actu turpi ex quo sequitur pollutio, vel eius periculū; ut censendus sit debuisse præuidere: quod arbitrio prudentis relinquatur.

Notandum est decimo, quamuis non liceat pollutionem procurare tamen quādo cepta in somnis, est in naturali fluxu (dummodo cesset periculum consensus in delectationem veneream, ad quod opus est imploratione diuini auxiliij) licet eam non impedire ad vitandum morbi periculum. Ratio est, quia id non est procurare sed pati effusionem seminis, ne corruptum noceat. Pro quo, aliquot authoribus citatis, Sanchez in seq. disp. 47. nu. 17. ait, ipsum habere etiam locum ubi pollutio coepit culpa patientis: si quidem præteritæ culpæ pœnitent: quia per pœnitentiam amouet causam præteritā culpabilem: de necepsq; solummodo patitur, ac non resistit eidem passioni, ad sanitatis conseruationem, quæ est finis conueniens ac optabilis.

47. Notandum est vñ decimo, Quoad pollutiones ex Dæmonum illusione, vel natura debilitata prouenientes in somno,

cas non esse de se peccata; posse autem esse, tum in sua causa iuxta antedicta: tum etiam in suo effectu: ut quando quis in ea facta complaceat sibi ob delectationem veneream acceptam, quæ est materia de se illicita: non vero si ob aliquem bonum finem, ut releuationem à carnis vehementioribus stimulis.

48. Notandum est duodecimo, Pollutionem, etiam contingentem in vigilia cum plena rationis aduertentia, non esse peccatum, si quis voluntatis consensum ab ea omnino cohibeat, studeatq; causam eius remouere iuxta antedicta. Imo vero si patienter ferat molestiam, quam patitur occasione talis infirmitatis, ea est illi causa meriti.

Notandum est decimotertio, In pollutione voluntaria, cum peccato mollitiei peccata alia concurrere: aliquando vnum, aliquando plura: nam si quis illam admittendo, desideret vel imaginetur vnam virginem, vnum stuprum: si vñ coniugatam, vnum adulterium: si plures, plura siue stupra siue adulteria, cum mollitie concurrunt: & sic de cæteris siue specie siue numero differentibus: quæ omnia in confessione distinctæ explicanda sunt.

Notandum est postremo, Mollitiem aliquando committi ab vna persona seipsam prouocante, siue mas sit siue femina: aliquando à duabus vna alteram adiuvante: quod multis modis contingere potest: quos quia speciem peccati non mutant, non est necesse Confessarium cognoscere, sed sufficit ut cognoscat pollutionem factam esse cum auxilio vel sine auxilio alterius. Hæc qui plenius tractata optet, legere potest Ioannem de Salas ad 1. 2. D. Thomæ tomo 2. tractat. 13. disput. 6. sect. 11. & septem sequentibus. Ea paucis perstringere visum est consultum, & sufficere Confessario pro ordinaria praxi.

De Sodomia & bestialitate.

SECTIO X.

49. AD constituendam proprie dictam Sodomiam (licet nobis pro animarum salute quod medicis licet pro salute corporum, res suis verbis ut facile capiatur exprimere) requiritur cōmixtio viri siue cum viro, siue cum femina in ea corporis parte per quam, ut Scriptura loquitur Matth. 15. numer. 17. quod intrat in os vadens in ventrem emittitur in secessum. Vnde in rigore, nō est Sodomia si mares se mutuo complexi etiam vno alteri supposito, sequatur seminis effusio; dummodo ea non fiat, intra memoratum vas: quia si fiat complebitur ratio Sodomie. Vnde aduertit (quod Nauarrus attigit in Enchir. cap. 27. nu. 249. §. 4. v. s. finem D. Thomam 2. 2. quæstio. 154. art. 11. generaliter sumere nomen Sodomie, dum eo comprehendit omnem pollutionem habitam cum alio vel alia extra vas ordinatum: quia ipsum proprie dicitur tantum de ea effusione seminis intra memoratum vas; quam Nauarrus appellat copulam Somoditicam: adferens in confirmationem id quod habetur in cap. finali De sponsalibus, non consummari copulam nisi intra vas naturale semen effundatur.

Memorata igitur effusio non Sodomia, sed mollities est proprie: ea tamen grauissima, perinde ac quando vir coiens cum muliere effundit de industria semen inter coxas ipsius, ut accidit Onam coeunti cum Thamar eius antea meminimus. Ob quam grauitatem mollitiei superadditam, talis circumstantia quantumuis non mutet speciem explicanda est in confessione ad aperiendam magnitudinem intemperantia, & effrenatæ libidinis cum qua tale flagitiū perpetratum fuit. Adde & consensum in alterius peccatum mortale, aut certe ei illam iniuriam, si is à peccato excusetur, eo quod non sponte sed violenter, aut ignoranter, ut contingere potest dormienti, tale quid ipsi contigerit. Sic autem fieri potest talis declaratio tacitis studio honestatis particularibus modis. Passus sum voluntariam pollutionem cum alterius contactu aut amplexu, aut etiam congressu: sine Sodomitico tamen affectu; qui quidem affectus interueniens exprimensus est, tanquam mutans speciem: quippe qui Sodomie malitiam habet.

50. Quam graue autem peccatum sit Sodomia, satis patet ex supplicio quo punitum est, à Deo Genes. 19. & ex exaggeratione

ratione qua D. Paulus ad Rom. 1. aduersus illius reos vitur, & ex pœnis quibus eosdem afficiendos esse ius decernit. Ciuile enim in authenticis, collat. 6. tit. Vt non luxurietur homines contra naturam, decernit pœnam acerbæ mortis: nimirum flammam, iuxta ea quæ ex eodem iure notat Couar. ad Clemen. vnicam De homicidio, 1. parte §. 1. n. 6. atq; receptam consuetudinem. Canonicum ius vero statuit in capit. Clerici de excessibus Prælatorum: si Clerici sint, deponantur vel in monasterium ad agendam pœnitentiam detrudantur. Sin laici excommunicentur. Et per constitutionem Pij 5. verbis illis, quæ refert Nauar. in Enchir. cap. 27. n. 249. omni priuilegio clericali, officio, beneficio ac dignitate priuantur: ac præcipiuntur tradi brachio seculari post degradationem ipsorum per Iudicem Ecclesiasticum. Quæ priuatio, vt Nauar. ipse bene declarat, incurritur ipso iure, ab eo qui tale flagitium exercet, id est, id est, qui sic in illud labi confuevit, vt arbitrio boni viri dici possit exercitator illius; non autem ab eo qui cadit aliquoties, & ipsum pœnitentem cecidisse.

Legendus est ibidem ipse Nauarrus: tum pro pleniore eius rei notitia: tum pro eiusmodi criminosis, excusatione ab irregularitate, cui Couar. loco cit. obnoxium ipsum esse existimat, relatis aliquot alijs in suam sententiam. Quam Nauar. ex eo rejicit, quod irregularitas incurritur tantum in casibus iure expressis ex cap. 15. qui, De sentent. excommun. in sexto. Neq; ad eam peccati enormitas sola sufficiat, cum odiu Dei sit peccatum naturæ suæ grauius quam Sodomia, nec tamen cum fuerit occultum, inducit irregularitatem: vt non negarit Couar. Quare nec Sodomia occulta inducet. Quæ ratio cum tanti doctoris autoritate, potest in praxi sufficere ad moralem certitudinem.

De bestialitate, quod grauitate malitiæ Sodomiam superet, ratio ipsa naturalis, & conscientiæ dictam (quod ne quidem in improbiis penitus extinguatur) satis superq; vnicuiq; testificatur. Certe cum Sodomiam in se perinde includat, ac adulterium, fornicationem, superaddendo differentiâ mortaliter aggrauantem, censenda est malitiæ grauissima: quam Scriptura sacra indicauit cum in illius detestationem statuit Leuitici 18. & 20. non modo illius perpetratores, sed etiâ bestiam cum qua perpetrata fuerit, morte delendam esse. Quod autem iisdem pœnis quibus Sodomia faciat obnoxios illos qui eâ se contaminauerint, non videtur dubium: cum vt diximus Sodomiam ipsam includat: perinde ac adulterium, fornicationem.

Cæterum cuius speciei fuerit bestia cum qua commissum est tam nefandum scelus, non est necesse Confessarium inquirere: quia inde non variatur species peccati: nisi forte fuerit bestia infernalis, seu dæmon incubus aut succubus: quia coniunctam haberet malitiam pacti cum dæmone, aperiendam in confessione, tanquam aggrauantem mutando speciem. Circa Sodomiam autem inquirenda est circumstantia personæ, ad intelligendû an coniunctam habeat malitiam adulterij, aut sacrilegij aut incestus. De cætero circa vtrumq; tale flagitium antequam absolutio detur, curandum est vt sublata sit occasio illorum propinqua: imo vt criminosis ad Superiorem pro ea remittatur non tantum quando fuerit illi seruata, vt plerumq; solet: sed etiam nonnunquam quando non fuerit: nimirum propter illius enormitatem, de qua consultum est Superiorem cognoscere, qui efficacius remedium ei adhibere posse censetur.

CAP. VLTIMVM.

De gula.

SUMMARIVM.

52. Definitio gule, cum modis quibus ea contingit.
 53. Septem casus in quibus peccatum gula est mortale.
 54. Species gula crapula & ebrietas: quodq; peccatum gula censeri possit solummodo veniale etiam si in eo commissus sit excessus vsq; ad vomitum.
 55. Ebrietas procedens vsq; ad priuationem vsus rationis peccatum est mortale, duobus casibus exceptis.
 56. Quid sit iudicandum de nimio potu sine priuatione vsus rationis.
 57. Signa ex quibus deprehenditur cuiusmodi fuerit ebrietas.
 58. Peccatum concurrentis ad alterius ebrietatem.

59. Quomodo explicandum sit in confessione peccatum ebrietas.
 60. Quomodo facta in ebrietate sint peccata, aut à peccato excusentur.

61. De contrariis factis in ebrietate, & pœnis ebriorum.

62. De filiabus gula.

DE gula peccato agitur in ordine ad sextum & nonu Decalogi præceptum, tanquam de eo quod fouet luxuriam, iuxta illud tritum, Sine Cere & Baccho friget Venus; & illud quod Ezechielis 16. vers. 49. inter causas iniquas Sodome ponitur saturitas panis: & quod ad Ephes. cap. 5. vers. 18. Apostolus vetat inebriari vino in quo est luxuria. De illa autem instituit tractatum Gratianus dist. 55. 41. & 44. D. Thomas ac ipsius interpretes 2. 2. quæst. 148. & 150. Summularij in verbo Gula, & in verbo Ebrietas. Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 119. & alij quos commemorat Sebastianus Medices in sua summa De peccatis tit. 7. quibus accesserunt recentiores aliquot.

Definitio gula, & quibus modis ea contingat.

SECTIO I.

EST autem gula cibi potusq; appetitus inordinatus, seu Excedens rationis præscriptum. Quod fieri potest quinq; modis indicatis hoc versu:

Præpropere, laute, nimis ardentem, studiose.

Quorum sensus est, peccatum gulæ comedendo vel bibendo committi ab eo, qui præuenit tempus debitum, aut qui querit nimis pretiosum cibum & potum, aut qui nimis, multum sumit, aut qui sumit cum nimia auiditate, aut qui cibos querit nimis delicate præparatos. Hos ex D. Greg. lib. 30. Moral. relatos tractat D. Thom. in cit. qu. 148. art. 4. De quibus notandum est, peccatum gulæ committi, tum in substantia cibi & potus, cum præter modum ea est pretiosa & lauta; tum in quantitate, cum quis plus sumit cibi & potus, quam eget ad sustentationem suam: tum in qualitate, cum quis querit cibum nimis exquisite apparatus: tum in ipsa delectatione gustus: quæ nimis placens, efficit vt cum auiditate nimia cibus & potus sumantur: tum demum in tempore, cum cibus & potus indebito tempore sumuntur.

Casus in quibus gula peccatum mortale est.

SECTIO II.

PRORRO quocunq; ex his modis peccatum gulæ committatur, mortale est in septem casibus. Primus est: quando in delectatione cibi & potus ponitur vitæ finis: vt censetur fieri ab ijs qui nihil querunt aliud, quam edere, & bibere: ei delectationi postponentes diuinam voluntatem: ita vt quadret in eos illud Apostoli ad Philip. 3. Quorum Deus venter est.]

Secundus, quâdo ex appetitu cibi, & potus aliquis id agit à quo abstinere ex præcepto obligatur sub mortali, vt is qui diebus veticis vescitur carnibus, aut in diebus ieiunij, illud frangit, cum feruare possit, aut qui lauis ac pretiosis cibis vescendo contrahit debita; seq; impotentem reddit ad ea solvenda, aut qui non succurrit proximo, grauem necessitatem patienti, aut qui ideo filias suas in statu debito non collocat.

Tertius, quando damnû notabile corpori inferitur: vt cû quis cibi & potus sumptione grauitèr offendit sanitatè corporis: item cum alteri causa est eiusdem incommodi; illum in talem finem ad edendum & bibendum inducendo. Ad q; vtrumq; requiritur vt quis ad tale quid aduertat aut aduertere debeat: prout debet cum alias expertus est id ipsum sibi met, aut alijs nocere.

Quartus, quando graue scandalum datur proximo. Quæ in re quam grauitèr peccatur ostenditur illud ab Apostolo dictum in priori ad Corin. cap. 8. Si esca scandalizat fratrem meû, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem.]

Quintus, quando cibus & potus est contra naturam: sic velci carnibus humanis, aut sanguinem humanum bibere, mortale peccatum esse docent communiter Theologi, quia id repugnat naturæ: vt argumento est, quod omnes gentes apud quas fuit aliquid ciuilitatis, semper celsuerunt tale quid esse inhumanitatis ac feritatis. Quanquam vt causâ infirmitatis, sic & causâ necessitatis grauis, licere talem vsum arbitrantur pleriq;: quos refert & sequitur Leonardus Lessius

de iu-

de iustitiâ & iure lib. 4. cap. 3. dubit. 2. Et ratio est, quod talis causa possit inhumanitatem ac feritatem abstergere, nisi in eum finem quis occidatur.

Sextus casus est, quando ex cibi, & potus sumpti quantitate, aut qualitate, probabiliter timetur peccatum aliquod mortale committendum, & nihilominus non abstinetur à sumptione. Sic mortaliter peccat, qui compertum habens experientiâ, se ex aliquâ sumptione cibi & potus concitari ad venera cum notabili periculo consensus, non cohibet se ab illa.

Septimus casus est, quando quis ob gulæ voluptates, peccatum aliquod mortale committit; vt furatur, contractus iniquos facit, &c.

Species gula, crapula & ebrietas.

SECTIO III.

54. **Q**uoniam gula partim in cibi, partim in potus immoderato vsu versatur, vt patet ex ipsius definitione: duæ species illius assignantur; crapula scilicet, & ebrietas: quarum prior cibi & posterior potus est appetitus inordinatus: de quibus Dominus Lucæ 21. admonet. Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. [& Apostolus ad Rom. 13. Sicut in die honeste ambulemus non in comessationibus & ebrietatibus.] Qui idem ad Galat. cap. 5. inter opera carnis quæ qui agunt regnâ Dei non possidebunt, ponit comessationes & ebrietates.

Atq; de crapula dubium est, an peccatum sit mortale cum quis deliberate ad vomitum vsq; replet se cibo. Cuius partem affirmantem tenent Angelus in verbo Immundicia, & Sylu. in verbo Gula num. 2. Negantem vero Caiet. in verbo Gula & in verbo immundicia, & Nauar. in Enchir. cap. 23. nu. 119. eum putat tunc tantum in esse peccatum mortale, cum quis sibi notabile detrimentum inde accersit. Ratio est, quod gula sit de eorum peccatorum numero, quibus homo peccat in seipsum, vnde sine graui & sione sui commissura, censeri potest minus, quam mortale, nisi aggrauetur aliunde.

Nota de ebrietate.

SECTIO IV.

55. **D**e ebrietate notandum est duplicem eam esse: vnâ quâ homo priuatur omnino vsu rationis: & alterâ qua nimum bibit quidem, non tamen priuatur vsu rationis. De prioris communis consensus est, peccatum esse mortale. Nam D. Paulus in priori ad Corinth. cap. 6. vers. 10. inter eos qui regnum Dei non possidebunt, ponit ebriosos. Item constat hominem per talem ebrietatem nulla vrgente causa seipsum afficere magno damno; nimirum priuatione vsus rationis per quam bruto similis redditur. Id quod mortale est tanquam contrarium charitati quâ seipsum diligere tenetur. Hoc quidem pluribus, tum authoritatib. tum rationibus confirmari potest, vt videre est apud Leonardum Lessium, de iustitiâ & iure lib. 4. cap. 3. dubit. tertia: sed quia res est satis aperta, nobis sufficet pro praxi addere duos casus, in quibus ebrietas eiusmodi excusatur à mortali: Prior est, qui vix habet locum in solito se inebriare, quando inebriatur quis præter intentionem: nimirum ignorando potus nimietatem, aut vim vini, aut complexionem suam.

Posterior casus est, quando quis secutus medicorum iudicium inebriat se ad recuperandam sanitatem, quæ nequit alia ratione recuperari. Ita docent in verbo Ebrietas Caietanus Fumus & Syluest. quæst. 1. Ac probatur: quia si in simili casu licet membrum abscondere, multo magis licet se vsu rationis priuare ad breuem tempus, vt longo tempore libere eo vtendi facultas habeatur. Deinde vini vsus non est malus, nec illicitus: nisi sit contra temperantiam: sicut censetur tunc esse, cum bibitur intemperanter; atque adeo aliter, quam conueniat ad corporis sanitatem: quod non fit in proposito casu, in quo medicus potum vini ad ebrietatem vsque iudicat necessarium ad sanitatem recuperandam. Quod legitur Apostolus ad Ephes. 5. vetat inebriari vino, intelligendum est de ebrietate contraria temperantiæ: qualis non est illa, quæ ad corporis sanitatem censetur plane necessaria.

De posteriore ebrietate cõmunis doctrina est, genere suo peccatum esse solummodo veniale: quod per accidens fiat mortale in casibus qui propositi sunt in præced. sect. 2. Et facilius, quæ crapulam: quia magis fouet alia vitia, prout indicant verba illa Sapientis Prou. 20. Luxuriosa res est vinum: & tumultuosa ebrietas. Certe dist. 35. cap. vlt. ebrietas aperte dicitur fomes, & nutritrix omnium vitiorum. In quam sententiam qui plura videre volet, legat memoratum Lessium: possunt enim hæc sufficere ad iudicium nobis propositum.

57. Notandum est secundo vtrum ebrietas prioris modo cõtigitur, deprehendi (quod etiam Lessius notat) his signis. Primo, si factus ebrius non meminerit postridie; quid tunc dixerit, egerit, quomodo dormiuit, aut cubitum ierit, à quo ductus sit vel adiutus. Secundo, si ea cõmiserit quæ mente sanus nunquam solet: vt turpia, & absurda locutus sit; cum alias castus sit, & prudens; sicq; de alijs, quæ cum omnino insolita ei fuerint, indicia sunt; rationis cõsopitæ per imaginationis perturbationem ex vino prouenientem. Tantum autem posteriore modo ebrius esse censendus est: qui adhuc potest inter licitum, & illicitum discernere, malum vitare, & bonum eligere: quantumcupq; verbo vel opere ostendat inceptam lætitiã; & cerebrum sic turbatum sit vt domus aliquo modo verti videatur, & ambulando titubet, vertiginosq; patiat: non tamen tantam, quin solita officia exequi possit, etsi non sine difficultate. Quæ doctrina est Caiet. in verbo Ebrietas.

58. Notandum est tertio, in quibus casibus peccatum est mortale inebriare seipsum, esse quoq; inebriare alium. Eodem enim peccato se contaminat, qui alterum inducit ad malum, ac qui malum facit, ex cap. 1. Epist. ad Rom. in fine. Vnde patet quod ex D. Anton. 2. part. titul. 6. cap. 3. §. 2. habet Tabiena in verbo Ebrietas num. 2. mortaliter peccare eum, qui ad potandum inuitat alium, quem probabiliter scit ebrium fore; ac multo magis (quod Tabiena addit ex Angelo in verbo Ebrietas §. 1. sub fine) eum qui quouis modo procurat, vt alius inebrietur, etiam si ebrietas non sequatur: quia consentit in notabile damnum proximi. Mortalis adhuc criminis reum cum D. Anton. Tabiena constituit illum; qui commode potest impedire ne alius inebrietur nec impedit: in confirmationemq; adfert cap. Si culpa De iniurijs, & damno dato. Cui accedit ratio: quia id, est contra charitatem proximo debitam. Ex quibus infert porro Tabiena grauis peccati reos esse caupones qui ex auaritia quadam ministrant bibentibus vinum, quo inebriandi sunt: vt ea ratione plus pecuniarum emungant.

Inferri quoq; potest sanctos Patres (vt Dium Basilium homil. in ebrietatem: D. Ambrosium de Elia & ieiunio cap. 13. & D. August. serm. 231. & 232.) merito inuehi in consuetudinem prouocandi ad æquales haultus: cum ex tali potandi certamine ebrietas facile sequatur: cuius periculo probabili se vel alium exponere, peccatum est mortale: perinde ac se exponere probabili periculo alterius peccati mortalis. Adde quod mera corruptela sit bibendi regulam statuere, non quidem rationem, nec naturæ necessitatem, aut bonam valetudinem, sed alieni ventris & viscerum capacitatem, tanquam lagenæ, aut cloacæ potius in quam vinum transfunditur perdendum. Nec est quod dicatur ea re foueri mutuam amicitiam: quia facit Deum inimicum vt bene vrget D. Aug. in cit. serm. 231. quod maximum est malum, ipsaque morte peius. Vnde in sequenti sermone inter cætera, D. ipse Augustinus ait: etiam si ad hoc veniretur. Aut bibas aut morieris: melius erit vt caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.

Deijs que sunt in ebrietate.

SECTIO V.

59. **N**otandum est quarto, quod vt is qui sapius factus est ebrius, non satisfacit si in confessione dicat se fuisse ebrium: sed debet dicere quoties id ei contigerit, ita nec satisfacere eum qui procurauit plures, aut aliquem pluries inebriari, si dicat se inebriauisse aut inebriare voluisse alios: sed debet exponere quoties, & quot personas voluerit inebriare. Adde iuxta paulo post dicenda si quæ mala ex ebrietate contigerint, esse pariter exprimenda. Ad quorum confirmationem

tionem facit communis doctrina de requisitis ad integritatem confessionis, tradita in lib. 6. cap. 4.

60. Notandum est quinto, mala quæ in ebrietate sunt esse aliquando peccata specie distincta ab ebrietate, aliquando vero esse circumstantias aggravantes ebrietatem, & demum aliquando nec peccata nec peccati circumstantias esse. Peccata enim sunt specie distincta, quando ante ebrietatem menti occurrerunt explicitè: aut implicite quidem, sed in principio moraliter sufficienti, ut eadem excitaretur ad talia prævidenda, præcauendaque. Ratio est, quia ille qui vult ebrietatè ex qua hæc vel illa peccata probabiliter subsequutura no-uit: is in ea ipsa ebrietate, tanquam in causa, pariter vult eadem peccata, reusq; illorum coram Deo efficitur: siue ex illa (ebrietate inquam) postea de facto subsequantur, siue non subsequantur: quia istud esset per accidens ex defectu obiecti; perinde ac si quis domum alterius incenderet, putans multos tali incendio vitæ priuandos, secusq; contingeret, eo quod accideret neminem ibi esse, quem corripiendo ignis priuaret vita. In ebrietate vero peccata commissa tunc sunt circumstantiæ ipsius, non item species ab ipsa distinctæ, quædo ea fuerit culpabilis, & ante eam peccata eiusmodi minime in mentem venerint, nec moraliter venire poterint. Tunc enim voluntaria in se non sunt, quandoquidè ebrietas (dum sunt) aufert rationis vsum: & ideo nequeunt culpam, vel deformitatem specificam habere aliam, quam ebrietatis. Vnde vt ex D. August. habetur in cap. Inebriauerunt, 15. qu. 1. Loth culpandus est, non quantum incestus, sed quantum ebrietas meruit.

Deniq; commissa in ebrietate nec peccata sunt nec circumstantiæ peccati, quando ebrietas ipsa fuit omnino inculpabilis. Nam nec voluntaria sunt in se: nec in ebrietate, quæ ex hypothesi fuit omnino inculpabilis: ob quam etiam causam nequeunt circumstantiæ peccati censer. In horum gratiam aduerte commissa in ebrietate, etiam voluntaria, propterea non esse peccata in se, quod in tali statu, ob defectum vsum rationis, non exercentur libere. Imo vero nec esse peccata in alio, tanquam effectus peccati cuius malitiam contrahant, nisi in eodem præuisa sint. Quando enim nullo modo prævideri poterunt; nullo modo peccata esse, patet: quia quod nullo modo cognitum est, nec cognosci potuit adhibita morali diligentia, nullo modo voluntarium est, ac proinde nec peccatum. Sic à mortali excusari potest homicidium in ebrietate commissum ab eo, cui nihil omnino occurrit, quod excitaret dubitationem, vel timorem talis mali, sibi euenturi ex ebrietate; vel si aliquatenus dubitauerit aut timuerit, cautionem adhibuit humano modo sufficientem, ne quid tale contingeret.

Neq; obstat, quod id ipsum peccatum causam habeat omnino liberam, quia non ideo fuit effectus liber: utpote qui posita semel causa non fuit amplius in hominis potestate; hausto enim largius vino, indeq; secuto rationis defectu; opera quæ in tali statu deinceps sequuntur, non sunt in libera hominis potestate; ac proinde nec sunt peccata: de quorum ratione est, vt à voluntate taliter pendeant, quod liberum sit eorum perpetrationem inchoare, vel non inchoare, inchoatamq; abrumpere, vel continuare: quod in ebrietate contingere nequit, ob eum quem diximus defectum vsum rationis.

61. Notandum est sexto, contractus factos in ebrietate non valere, vt matrimonium, venditionem, emptionem, &c. Ebrius enim quando ebrius est, reputatur amens: atque ab

amente facti contractus, nulli sunt: vnde sequitur eum qui ab ebrio lucratur ludendo, aut dono aliquid accipit, teneri ad restitutionem. Sed aduerte ex Syluest. in verbo Ebrietas, qu. 5. istud esse intelligendū de ebrio proprie, seu qui omnino priuatus est vsum rationis: si enim adhuc habeat rationis vsum: possunt quidem validi esse ab ipso initi contractus: sed in foro exteriori dissoluntur: quia ebriosus succurri solet per misericordiam iuris (inquit idem auctor) quod nihilominus, ebrietatem ipsam non relinquit impunitam. Nam in cap. Episcopus, dist. 35. præcipitur, vt Episcopus aut Presbyter aut Diaconus ebrietas feruens deponatur: ceteri cõmuniõne priuètur. Et in ead. dist. cap. vltimo habetur ex Conc. Aghathensi: vt is què confiteri ebrium fuisse, spatio 30. dierum à cõmuniõne summoueatur, aut corporali subdatur supplicio: & in cap. A crapula, De vita & honest. Cleric. statuitur vt Clerici ebriosi, vel qui alios ad ebrietatem incitant, vel ad æquales haustus se obligant nisi ad moniti emendauerint se suspèdantur ab officio vel beneficio. Quas pœnas & alias eiusmodi Summis Pontificibus, aut sacris Concilijs confluitas Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. De reform. præcipit ad vsum reuocari ab Ordinarijs; ac etiam maiores imponi.

De difficultate an ebrius irregularitatem incurrat committendo homicidium, dicitur commòdius in sequenti lib. 30. tract. 2. qui erit de irregularitate, vt impedimento Sacramenti ordinis.

De siliabus gula.

SECTIO VLTIMA.

62. Gula constituitur vnum ex peccatis capitalibus, ex quo nascuntur quinque quasi filia: hebetudo mentis, inepta læticia, stultiloquium, scurrilitas, & immunditia: quæ à D. Gregorio traditæ in lib. 31. moral. ca. 31. explicatur à D. Thoma 2. 2. quæst. 148. art. 5. & 6. Ex immodico igitur cibi & potus vsu, in quo gula consistit, nascitur in mente hebetudo: tum ratione vaporum quibus oppletur cerebrum, tum ratione delectationis superflua, cum eodem vsu coniungitur: ex qua fit, vt mens ipsa sit, vt dicitur, in patinis. Mens vero hebetata cum non percipiat altiora, conuiescit in prædicta delectatione, tanquam in participatione quadam beatitudinis: indeq; prouenit in appetitu læticia inepta; quæ in risu & alijs id genus signis ostenditur. Prouenit præterea in ore: tum stultiloquium, tum scurrilitas: stultiloquium quidem, quia mens dum nimis intenta voluptati ex cibo & potu perceptæ, non considerat quid dici debeat, fit vt temere dicatur quidquid venit in buccam. Scurrilitas vero, quia ex inepta læticia sequitur vt multa indecora, ac etiam turpia agantur aut dicantur, risus mouendi gratia. Deniq; gula parit in corpore immunditiam: quia ex ingluuie, luxuria nata est sequi: vt iam notauimus initio huius capituli: tum quia excessus in cibo & potu, sæpe parit vomitus, & alias feedas superfluum excreationes.

Cæterum vt gula ipsa, sic & istiusmodi filia ipsius, peccata sunt suo genere venialia: excepta immunditia, quatenus tunc contrahit malitiam, luxuriæ quando hanc parit. Quatenus autè parit vomitus quamuis aliqui existimarint tunc quoq; esse peccatum de se mortale, contrarium tamen tamen tene-

ri posse antea numero 54. docuimus.

L A V S D E O.